

Het zelforganiserend vermogen van de buurt en Mattheus-effecten

Voor iedereen of alleen voor genodigden

Niels van Ommen

298944

Begeleider: Prof. dr. Godfried Engbersen

Datum: 30 mei 2015

Masterscriptie Sociologie (FSWS575)

Grootstedelijke Vraagstukken & Beleid (EUR)

*“ ... aan wie heeft zal gegeven worden, en hij zal
overvloed hebben; maar van wie niet heeft,
zal ook ontnomen worden wat hij bezit.”*

Mattheus (13: 12)

Het zelforganiserend vermogen van de buurt en Mattheus-effecten

Voor iedereen of alleen voor genodigden

N.J.J. van Ommen

298944

Rotterdam

Mei 2015

Voorwoord

Dit onderzoek is geschreven als onderdeel van de master Sociologie met de specialisatie Grootstedelijke Vraagstukken & Beleid aan de Erasmus Universiteit. Het doel van dit onderzoek is om een wetenschappelijke bijdrage te leveren omtrent het concept zelforganisatie en in het bijzonder welke kenmerken van een buurt bijdragen aan succesvolle zelforganisatie.

Lezers die geïnteresseerd zijn in de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek kunnen deze lezen in hoofdstuk zes. Aanvullende informatie over de resultaten worden in hoofdstuk vijf behandeld. In hoofdstuk vier wordt er verdiepende informatie gegeven over de data, de onderzoeksmethoden, en de data analyses.

Ik ben dankbaar dat ik de mogelijkheid heb gehad om dit onderzoek uit te voeren. Graag zou ik hiervoor mijn begeleider Prof. dr. Godfried Engbersen van de Erasmus Universiteit willen bedanken voor de begeleiding en ondersteuning bij het ontwikkelen en uitvoeren van deze scriptie. Zijn positiviteit heeft er zeker aan bijgedragen dat ik het vertrouwen had om deze scriptie af te ronden. Ook wil ik graag Margrietha 't Hart bedanken voor haar feedback op het statische gedeelte. In het bijzonder wil ik mijn vriendin Liesbeth bedanken. Zonder haar vertrouwen en steun, ook in lastigere periodes, weet ik niet of ik deze scriptie had kunnen afronden. Ook zou ik graag het Oranje Fonds willen bedanken voor het verstrekken van gegevens en de mogelijkheid voor het schrijven van deze scriptie.

Rotterdam, 29 Mei 2015

Niels van Ommen

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Tabel met figuren en tabellen	7
Samenvatting.....	8
1. Inleiding.....	9
2. Theoretische verkenning	12
2.1 Het Mattheus-effect.....	12
2.2 Zelforganisatie en ongelijkheid	13
2.2.1 Buurt.....	14
2.2.2 Rol van de professional	17
2.3 Conceptueel model	19
3. Casus Oranje Fonds burendag	24
4. Methoden	25
4.1 Onderzoeksopzet.....	25
4.2 Methode data verzameling en selectie	26
4.3 Methode van data analyse	28
4.4 Operationalisatie	29
4.5 Kwaliteitscriteria.....	34
4.5.1 Validiteit	34
4.5.2 Betrouwbaarheid.....	35
5. Resultaten	36
5.1 Beschrijvende analyse	36
5.2 Verklarende analyse	46
5.2.1 Nederlandse analyse	46
5.2.2 Rotterdamse analyse.....	51
6. Conclusie en discussie.....	54

6.1	Conclusie	54
6.2	Discussie	55
7.	Literatuurlijst.....	57

Tabel met figuren en tabellen

Figuur 1: Het conceptueel model	p. 20
Figuur 2: Onderzoeksopzet	p. 25
Figuur 3: Selectie dataset	p. 36
Figuur 4: Het conceptueel model met log-odds (Nederlandse analyse)	p. 49
Figuur 5: Het conceptueel model met log-odds (Nederlandse & Rotterdamse analyse)	p. 53
Tabel 1: Factoranalyse – Publieke voorzieningen	p. 32
Tabel 2: Descriptieve statistiek – Per variabele met het totaal aantal cases (Nederlandse analyse)	p. 38
Tabel 3: Descriptieve statistiek – Per variabele met de geselecteerde cases (Nederlandse analyse)	p. 39
Tabel 4: Descriptieve statistiek – Zelforganisatie (Nederlandse analyse)	p. 40
Tabel 5: Descriptieve statistiek – Per variabele met de geselecteerde cases (Nederlandse & Rotterdamse analyse)	p. 42
Tabel 6: Descriptieve statistiek – Zelforganisatie (Nederlandse & Rotterdamse analyse)	p. 44
Tabel 7: Binomiale logistische regressieanalyse - De relatie tussen zelforganisatie en de variabelen uit de Nederlandse analyse voor alle wijken in Nederland	p. 47
Tabel 8: Binomiale logistische regressieanalyse - De relatie tussen zelforganisatie en de variabelen uit de Nederlandse & Rotterdamse analyse voor alle Rotterdamse wijken	p. 51

Samenvatting

In dit onderzoek wordt de vraag beantwoord: *Welke typen buurten en/of bepaalde kenmerken van buurten zorgen voor een geringere mate van zelforganisatie?*

Deze onderzoeksvraag is beantwoord door buurten met en zonder succesvolle aanvraag van het programma Burendag van het Oranje Fonds met elkaar te vergelijken. De aanname was dat er sprake zou zijn van (een) Mattheus-effect(en). “ (...) aan wie heeft zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben; maar van wie niet heeft, zal ook ontnomen worden wat hij bezit” (Mattheus (13: 12)). Met betrekking tot dit onderzoek houdt dit in, dat juist buurten waarvoor een project als Burendag een belangrijke bijdrage kan leveren, (buurten met minder samenhang tussen burens (Douwe Egberts, z.j.)) niet in staat zijn om aanspraak te doen op deze gelden.

Uit het onderzoek is gebleken dat buurten minder kans maken op zelforganisatie wanneer zij lager scoren op: stedelijkheid, percentage huishoudens met kinderen, percentage niet-Westerse allochtonen en hoger scoren op: percentage koopwoningen. Hoewel er tegenstrijdige resultaten zijn gevonden in relatie tot de literatuur, zo dragen juist meer stedelijke buurten met meer niet-Westerse allochtonen en minder koopwoningen bij aan succesvolle zelforganisatie in dit onderzoek, is het de vraag of dit komt door deze kenmerken van de buurten zelf of dat hier iets anders aan ten grondslag ligt. Zo zouden (professionele) maatschappelijke organisatie die veelal actief zijn in dit soort buurten juist een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de zelforganisatie. Het is dan ook een belangrijke aanbeveling om hiernaar te kijken in vervolgonderzoek.

Als we de resultaten van de analyse voor alleen de Rotterdamse wijken bekijken zien we dat buurten met een minder sociaal kapitaal en meer buurttevredenheid minder kans maken op zelforganisatie.

Een belangrijke bevinding in dit onderzoek is dat sociaal kapitaal er wel degelijk toe doet. Hoe meer sociaal kapitaal aanwezig is in een buurt, hoe hoger de kans op zelforganisatie is. Het opvallende is, dat Burendag juist een interventie is die zich richt op het versterken van het sociaal kapitaal (opgebouwd in dit onderzoek aan de hand van twee vragen over het netwerk in de buurt (*Sociale index*)) in een buurt. Een sociaal netwerk wordt in de literatuur beschouwd als een essentieel onderdeel van sociaal kapitaal en soms zelfs als synoniem. We dus dat een interventie, Burendag, die bedoeld is om het netwerk van een buurt te verbeteren juist ten goede komt aan buurten waar het netwerk al sterker is. Deze uitkomst bevestigt de aanwezigheid van Mattheus-effecten op het gebied van zelforganisatie.

1. Inleiding

Uit de missie van het Oranje Fonds blijkt dat zij zijn opgericht om de betrokkenheid in de samenleving te bevorderen. Het Oranje Fonds maakt vervolgens onderscheid tussen sociale samenhang en participatie.

- 'Sociale samenhang is belangrijk om eenzaamheid en isolatie te voorkomen van kwetsbare groepen in de samenleving.
- Participatie willen we stimuleren onder alle inwoners van het Koninkrijk der Nederlanden, zodat we daadwerkelijk met zijn allen samen verder komen.' (Oranje Fonds, z.j.).

De sociale samenhang proberen zij onder andere te vergroten door het programma (thema) *Samenhang in de buurt*. Hiermee proberen zij de sociale samenhang te bevorderen die door het uiteenvallen van verbanden en gemeenschappen zou zijn versobert. Daarom neemt de buurt een belangrijke plaats in de programma's van het Oranje Fonds in. Volgens hen is de buurt een 'gebied' waar de sociale samenhang weer kan opbloeien. Op zichzelf kan hier een (theoretische) discussie over zijn. Het is de vraag of 'de buurt' de aangewezen plek is voor de vergroting van de sociale samenhang. Verondersteld dat dit de juiste 'plek' is voor het vergroten van de sociale samenhang, probeert het Oranje Fonds dit hier met diverse programma's te verbeteren. Eén van de programma's van dit thema is Burendag. 'Een dag waarop je gezellig samen komt en waarbij veel mensen iets goeds doen voor elkaar en de buurt. Douwe Egberts en het Oranje Fonds organiseren Burendag, omdat buurten leuker, socialer, en veiliger worden als burens elkaar ontmoeten en zich samen inzetten voor hun buurt.' (Oranje Fonds, z.j.).

Op initiatief van Douwe Egberts werd in 2006 voor het eerst Burendag in Nederland gevierd. In 2008 ontstond de samenwerking tussen Douwe Egberts en het Oranje Fonds. Het Oranje Fonds is het grootste nationale fonds op sociaal gebied en bevordert de samenhang tussen groepen mensen. Met Burendag willen beide organisaties mensen dichterbij elkaar brengen. Het Oranje Fonds biedt buurtorganisaties met juiste plannen een financiële bijdrage (maximaal 500 euro) om de plannen op Burendag uit te voeren.

De missie van Douwe Egberts (met betrekking tot maatschappelijke betrokkenheid) is ongeveer hetzelfde als die van het Oranje Fonds, namelijk; 'Een actieve bijdrage leveren aan de sociale samenhang in de maatschappij' (Douwe Egberts, z.j.).

Beide organisaties proberen dus de sociale samenhang in de buurt te verbeteren. Het Oranje Fonds doet mijns inziens nog een belangrijke toevoeging. Zij stellen; 'Sociale samenhang is belangrijk om eenzaamheid en isolatie te voorkomen van kwetsbare groepen in de samenleving'. De buurt is

dus een geografische duiding voor dit programma en de kwetsbare groepen zijn een verdere toespitsing van de doelgroep.

Eerder werd aangehaald of de buurt de juiste lokalisering is om de sociale samenhang te bevorderen. Deze vraag zal niet centraal staan in dit onderzoek. Het Oranje Fonds richt zich op bepaalde groepen, kwetsbare groepen. In dit onderzoek zullen de verschillen tussen buurten centraal staan. Zo kunnen we onderzoeken welke kenmerken van buurten bijdragen aan het wel of niet bereikt worden door het Oranje Fonds en specifiek door Burendag. Het Oranje Fonds vindt het belangrijk dat kwetsbare groepen bereikt worden. Allereerst is dan natuurlijk de vraag wie de kwetsbare groepen zijn en kwetsbaar in welke zin? Groepen die van oudsher als kwetsbaar worden gezien zijn; lage inkomensgroepen, ouderen, alleenstaande vrouwen en minderheidsgroepen. Daarnaast betreft dit groepen waarbij zowel het economisch als het sociaal kapitaal en andere soorten kapitaal in mindere mate aanwezig zijn en om die reden ook onder de kwetsbare groepen vallen.

Als de buurt inderdaad de juiste lokalisering is om de sociale samenhang te bevorderen, worden de kwetsbare groepen in buurten dan ook daadwerkelijk ondersteund door het programma Burendag?

Wie naar de reclamespotjes van eerdere jaren van Burendag kijkt, heeft waarschijnlijk niet direct het idee dat dit speciaal bedoeld is voor kwetsbare groepen. De buurten die in beeld komen ogen als buurten waar de sociale samenhang al vrij groot lijkt. Daarnaast blijkt ook uit een spotje dat een bewonersorganisatie een aanvraag doet (Kaaps, z.j.).

Men zou kunnen stellen dat waar een bewonersorganisatie actief is, de sociale samenhang al relatief groot is. Zo stelde Merton (1968) dat in de academische wereld juist de beter bedeelden (niet kwetsbaren) profiteerden van bepaald 'beleid'. Hij noemde dit het Mattheus-effect. Dit concept verwijst naar het evangelie van Mattheus (13: 12): "(...) aan wie heeft zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben; maar van wie niet heeft, zal ook ontnomen worden wat hij bezit."

Diverse andere auteurs (Deleeck, Berghman, Van Heddegem en Vereycken, 1980; Van der Veen, 1993; Rigney, 2010) hebben ondertussen aangetoond dat Mattheus-effecten zich voordoen in diverse maatschappelijke sectoren (economie, sociale zekerheid, onderwijs, technologie, cultuur).

De minder bezittende groepen (waar diverse vormen van 'bezit' mee kunnen worden bedoeld; economische kapitaal, sociaal kapitaal, et cetera) zouden door hun geringere kapitaal ook minder goed in staat kunnen zijn om zichzelf als groep of in een buurt te organiseren, waardoor een buurt met een grote hoeveelheid minder bezittende groepen minder goed in staat is om zichzelf te organiseren en om aanspraak te doen op bepaalde gelden. Het is de vraag of het Oranje Fonds hierin slaagt en welke kenmerken van buurten eraan bijdragen dat groepen of buurten eventueel met hulp (professionals) erin slagen om dit effect te onderdrukken.

Om erachter te komen welke kenmerken van buurten ertoe doen in dit vraagstuk en/of de kwetsbare groepen daadwerkelijk bereikt worden in vergelijking met welgesteldere groepen, en of er dus geen sprake is van een Mattheus-effect, zal gekeken worden welke buurten aanvragen hebben ingediend, welke buurten (aanvragen) zijn gehonoreerd, welke buurten geen aanvraag deden, en hoe al deze buurten eruit zien. In het onderzoek zal een scheiding gemaakt worden tussen een Nederlandse analyse (alle wijken van Nederland) en een Rotterdamse analyse (alleen de Rotterdamse wijken).

De onderzoeksvraag die in dit onderzoek centraal staat is;

Welke typen buurten en/of bepaalde kenmerken van buurten zorgen voor een geringere mate van zelforganisatie?

Dit onderzoek zal een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat over verdelingsvraagstukken. Los van politieke voorkeur met betrekking tot verdelingsvraagstukken is het de vraag of bepaald beleid of programma's ook daadwerkelijk stimuleren wat ze aan het begin voor ogen hadden. Het Mattheus-effect werkt ondermijnend voor verdelingsbeleid of programma's. Dit effect is al eerder aangetoond binnen diverse publieke sectoren, maar dit had altijd betrekking op de kwalificaties van individuen waardoor zij een achtergestelde positie hadden ten opzichte van het beter gestelde individu. In dit onderzoek zal het gebrek aan zelforganisatie van individuen worden betrokken op het zelforganiserend vermogen van de buurt. Hierin schuilt in dit onderzoek de wetenschappelijke bijdrage. Het onderzoek zal ook aangeboden worden aan het Oranje Fonds. Mogelijk dat zij de resultaten gebruiken om maatschappelijke programma's te verbeteren. Maar daarnaast zijn de resultaten die in dit onderzoek gevonden zijn mogelijk ook relevant voor andere organisaties als het Oranje Fonds.

In de komende hoofdstukken zal worden toegewerkt naar de beantwoording van de onderzoeksvraag. Het volgende hoofdstuk bestaat uit het theoretisch kader. Dit vormt de basis voor het conceptuele model dat in hoofdstuk 3 zal worden toegelicht. In dit hoofdstuk worden ook de hypotheses uiteengezet. Vervolgens zal er kort stil worden gestaan bij de casus van dit onderzoek, Burendag van het Oranje Fonds. In hoofdstuk 4 wordt de methodologie behandeld en de variabelen geoperationaliseerd. Dit alles mondt uit hoofdstuk 5, waar de resultaten worden behandeld. Eerst zal stil worden gestaan bij de beschrijvende en vervolgens bij de verklarende analyse. In dit hoofdstuk zal er ook een duidelijke scheiding worden aangebracht tussen de Nederlandse analyse en de Rotterdamse analyse. In de conclusie geven we antwoord op de onderzoeksvraag en verbinden we de resultaten aan de theorie. Daarna zal in de discussie, het laatste hoofdstuk, stil worden gestaan bij de beperkingen van dit onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

2. Theoretische verkenning

In Nederland is er net zoals in veel andere Westerse landen een debat gaande over de grenzen van de verzorgingsstaat. Door de economische crisis, maar ook de demografische veranderingen zoals vergrijzing komt de verzorgingsstaat onder druk te staan. De overheid doet daardoor in diverse Westerse landen een groter beroep op de zelfredzaamheid en solidariteit van burgers. Zelforganisatie en burgerparticipatie zijn hierbij veel genoemde concepten. Met zelforganisatie of zelforganiserend vermogen wordt bedoeld dat je of iets zelf in staat is om iets te organiseren. Een veel gehoord adagium is dat een terugtrekkende overheid (afname formele solidariteit) zou zorgen voor een groeiende zelfredzaamheid (toename informele solidariteit). Echter stellen Burgers, Komter en Engbersen (2000) dat dit zeker niet altijd opgaat en dat er vaak sprake is van de wet van communicerende vaten in plaats van subsidiariteit. Aangezien bij communicerende vaten het niveau van beide altijd gelijk is, zal de informele solidariteit ook afnemen wanneer de formele solidariteit afneemt. Daarnaast stellen zij, dat ook het Mattheus-effect loert en de kwetsbare groepen de slachtoffers worden van een terugtrekkende verzorgingsstaat.

Om de onderzoeksvraag; *Welke typen buurten en/of bepaalde kenmerken van buurten zorgen voor een geringere mate van zelforganisatie?* te beantwoorden en om uit te zoeken of het Mattheus-effect ook van toepassing is op het domein van zelforganisatie zal hieronder een theoretische onderbouwing worden gegeven. Allereerst zal stil worden gestaan bij het Mattheus-effect. Vervolgens zal het domein van de zelforganisatie en de relatie met ongelijkheid worden behandeld. Dit gedeelte zal verder worden toegespitst op de componenten; buurt (kenmerken) en de rol van de professional. De buurtkenmerken zullen worden opgesplitst in twee delen. Dit omdat de analyse van het onderzoek ook bestaat uit twee delen, namelijk; de Nederlandse analyse en de Rotterdamse analyse. De Nederlandse analyse bestaat hoofdzakelijk uit 'objectieve' variabelen en in de Rotterdamse analyse zullen variabelen worden meegenomen die zich meer richten op attitudes. Dit alles mondt uit in het conceptuele model en de hypotheses die uit dit model en de onderzoeksvraag gedestilleerd kunnen worden.

2.1 Het Mattheus-effect

Diverse auteurs hebben al aangetoond dat er in verschillende sectoren sprake kan zijn van een Mattheus-effect. De eerste auteur die het concept opwierp was de socioloog Merton (1968). Hij beschreef het Mattheus-effect met betrekking tot de prestige van academici. Het Mattheus-effect dankt zijn naam aan de apostel Mattheus. In Mattheus (13: 12) staat: “ (...) aan wie heeft zal gegeven

worden, en hij zal overvloed hebben; maar van wie niet heeft, zal ook ontnomen worden wat hij bezit.” In een simpelere bewoording komt dit neer op, wie rijk is zal rijker worden en wie arm is zal armer worden.

Mattheus-effecten komen in verschillende maten voor, zo heb je absolute Mattheus-effecten en relatieve Mattheus-effecten. Van absolute Mattheus-effecten is sprake als er een gesloten systeem is. Dit houdt in dat je te maken hebt met vaste hoeveelheden, waardoor het gewin van de één het verlies van de ander is. Bij relatieve Mattheus-effecten is dit anders, hier is sprake van een open systeem, waardoor hoeveelheden niet van tevoren vast liggen. De te distribueren hoeveelheden kunnen dus veranderen (groeien of afnemen). Hierdoor kan het zo zijn, dat zowel het bezit van de groep minder bedeelden als het bezit van de groep beter bedeelden toeneemt, maar het bezit van de groep beter bedeelden (percentueel) meer. Ondanks de toename van beide groepen is er dan toch sprake van een (relatief) Mattheus-effect. De beter bedeelden nemen namelijk meer in bezit toe dan de minder bedeelden, waardoor de ongelijkheid toeneemt. Bij sociale vraagstukken is hier vaker sprake van. Dit komt met name door de complexiteit van deze vraagstukken en omdat hier verschillende bezittingen van belang zijn (Rigney, 2010, p.8).

In de diverse sectoren uit een Mattheus-effect zich vaak in verschillende zaken. Zo gaat het bij de academici om prestige, maar bij beleggers om geld. Zo kan een Mattheus-effect zich bijvoorbeeld uiten in macht, geld, prestige, opleidingsniveau, enzovoort. Rigney (2010, p.85) stelt dat deze verschillende waarden ook uitwisselbaar zijn. Zo kan geld binnen de politiek bijvoorbeeld bijdragen aan meer macht. Rigney geeft aan dat het niet zijn bedoeling is om bepaalde personen te beschuldigen van egoïsme of pure zelfverrijking. Hij kaart het Mattheus-effect aan, zodat hierbij stil kan worden gestaan wanneer men zich bezig houdt met diverse ongelijkheidsvraagstukken.

2.2 Zelforganisatie en ongelijkheid

Sinds enkele jaren is de aandacht op zelforganisatie en thema's die hieraan gelinkt zijn enorm toegenomen. Waar vanuit de politiek gezien vooral de aandacht gericht is op de successen en de voordelen van zelforganisatie is er vanuit de academische hoek de laatste jaren ook een kritisch geluid te horen. Zo probeert 'de politiek' in verschillende Europese landen een nieuw systeem in te voeren waar zelforganisatie en burgerparticipatie belangrijke rollen innemen. Auteurs als Hendriksen (2012) en Mohan (2012) spreken over de ontoereikendheden van het nieuwe systeem. Volgens hen is zelforganisatie een oneerlijk proces waarmee het ongelijkheid en segregatie in stand houdt en het zelfs erger maakt (Uitermark, 2010). Dit komt doordat, gebieden waar sociale problemen bestaan, de

capaciteit tot zelforganisatie juist zwak ontwikkeld is. Mohan (2012) laat in zijn artikel heel duidelijk zien dat de capaciteit tot zelforganisatie geografisch en demografisch heel ongelijk verdeeld is.

Diverse auteurs (Uitermark, 2010; Hendriksen, 2012; Mohan, 2012) wijzen op de betekenis van zelforganisatie, maar pleiten niet voor een volledige terugtrekking van de overheid. De overheid heeft een belangrijke rol voor het ondersteunen van kwetsbare groepen, omdat zij vaak niet in staat zijn zichzelf goed te organiseren.

Diverse auteurs hebben laten zien dat Mattheus-effecten plaatsvinden binnen (her)verdelingsvraagstukken. Het verschil met de casus van het Oranje Fonds is dat het niet alleen betrekking heeft op individuen, maar ook op de buurt en dus een grotere groep mensen. Hierbij spelen zelforganisatie en netwerken een grote rol. Uitermark (2012) stelt dat zelforganisatie bij uitstek een ongelijkmatig proces is. Hij ziet zelforganisatie problematisch als middel om sociale problemen op te lossen (hetgeen het Oranje Fonds beoogt) want; 'waar sociale problemen bestaan is de capaciteit tot zelforganisatie in de regel juist zwak ontwikkeld. Mensen met relatief sterke netwerken die dicht bij de overheid staan, kunnen met elkaar plannen ontwikkelen, het opbrengen om zelf een bijdrage te leveren, en de overheid inschakelen voor ondersteuning. Dat kan veel opleveren, maar de dreiging is dat de kloof met mensen voor wie zelforganisatie niet is weggelegd wordt vergroot' (Uitermark, 2012, p.6).

Sorgen (2012) stelt ook dat voor bepaalde groepen zelforganisatie problematisch is, omdat ze hard moeten werken, waardoor er geen tijd en energie overblijft om zich collectief te organiseren. Uitermark zet zelforganisatie tegenover overheidsbureaucratie. 'Waar de overheidsbureaucratie door standaardisatie een gelijkmatig aanbod kan creëren, zal zelforganisatie leiden tot een ongelijke ontwikkeling' (Uitermark, 2012, p.6). Ook hij ziet een Mattheus-effect, indien volledig zal worden ingezet op zelforganisatie. Door de selectieve aandacht voor de succesverhalen (tevens een Mattheus-effect) zal de hang naar zelforganisatie alleen maar groter worden.

Uitermark (2012) voorziet wel mogelijkheden om dit Mattheus-effect tegen te gaan, hiervoor moet een stukje van de zelforganisatie worden losgelaten en ruimte worden gegeven aan hulp van anderen. Hierdoor komt dus een stukje van de organisatie weer in handen van de overheid of andere instanties (zoals het Oranje Fonds). Door zelforganisatie juist te bevorderen en ondersteunen wanneer mensen er zelf niet toe in staat zijn kan zelforganisatie toch worden ingezet als oplossing voor sociale problemen, zodat ze zichzelf alsnog organiseren en daarvan de vruchten plukken.

2.2.1 Buurt

Allereerst moet iets gezegd worden over het onderscheid tussen samenstellingseffecten en buurt-effecten, omdat in dit onderzoek de buurt zal worden onderzocht is het goed om hier bij stil te

staan. Volgens de literatuur is er sprake van een samenstellingseffect als de verschillen die worden waargenomen te herleiden zijn tot het individu. Een hoge mate van alleenstaande ouders zorgt ervoor dat er een hoge mate is van bijstandsuitkeringen in een buurt. Dit omdat alleenstaande ouders vaker dan gemiddeld een bijstandsuitkering ontvangen. Een hoge mate van werkloosheid in een buurt kan er ook voor zorgen dat mensen weer lastiger aan een baan komen, omdat de meeste banen worden gevonden via het eigen netwerk. Wanneer er weinig mensen in dat netwerk een baan hebben is lastig om hierdoor via hen een baan te vinden. Het resultaat van de hoge mate van werkloosheid in een buurt kan er dus voor zorgen dat er weinig 'bridging' sociaal kapitaal is dat volgens Putnam (2007) een belangrijke rol kan spelen in het vinden van een baan. Hier is dus sprake van een buurteffect, omdat het niet terug te herleiden is tot het individu. In dit onderzoek is het niet zozeer van belang of er sprake is van een samenstellingseffect of een buurteffect. Beide effecten geven aan dat de samenstelling van de buurt ertoe kan doen.

Zoals hierboven al is aangegeven zijn Mattheus-effecten ook aanwezig in het domein van de zelforganisatie. Afgelopen jaren is er meer aandacht gekomen voor zelforganisatie terwijl de focus in het verleden zich meer richtte op (politieke) participatie. Zo deed Haerberle (1987) onderzoek naar de (politieke) participatie in Birmingham (Amerika). In dit onderzoek werd aangetoond dat opleiding en de sociaal economische status (SES) positief correleerden met buurtbetrokkenheid, maar dat het beter verklaard werd door omgevingsfactoren, zoals de bevolkingsgrootte en de leeftijd van de woningvoorraad. Dit onderzoek toonde dus al het belang van de buurtkenmerken boven de individuele kenmerken van de bewoners van een buurt. Meer recentelijk onderzoek van Gilster (2013) laat zien dat de sociaal economische context van een buurt (in Chicago) ertoe doet voor participatie in buurtgericht activisme, ook als je controleert voor individuele sociaaleconomische eigenschappen. Een onderzoek van Tran, Graif, Jones, Small, en Winship (2013) naar etnische verschillen in lokale organisatorische betrokkenheid in Boston (Amerika) laat zien dat het niet alleen de demografische eigenschappen zijn die de betrokkenheid bij lokale organisaties verklaren, maar juist ook de sociale relaties (sociaal kapitaal) in een buurt.

Dichter bij huis is onlangs een literatuurreview van Van der Zwaard en Specht (2013) uitgekomen waarin wordt getracht op een rijtje te zetten wat de elementen zijn die bijdragen aan de capaciteit tot zelforganisatie. Hoewel in de literatuur diverse zaken worden aangedragen, worden deze in andere stukken juist weer tegengesproken. Een belangrijke conclusie van dit literatuuronderzoek is dan ook, dat de voor de hand liggende elementen als opleiding, inkomensniveau, geslacht, en leeftijd niet altijd op gaan. Zoals al eerder aangegeven zal de analyse worden opgedeeld in twee delen. Om dit onderzoek helderder uiteen te zetten zullen de buurtkenmerken die hieronder worden besproken, worden gesplitst zoals ze in de analyse worden behandeld.

Voor de Nederlandse analyse geldt dat er een aantal 'objectieve' kenmerken van de buurt zal worden behandeld. De demografische kenmerken van individuen kunnen wel een rol spelen, maar zonder een aantal andere voorwaarden zal vrijwilligersinzet en hiermee gepaarde zelforganisatie niet van de grond komen. Bepaalde demografische kenmerken kunnen natuurlijk wel een belangrijke rol spelen bij het aanvragen van financiële gelden. Opleiding, leeftijd (ervaring), en inkomen kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. Om aanvragen te kunnen doorgronden en juist te kunnen doorlopen is een beheersing van de gevoerde taal en kennis van bestuurlijke wegen van belang. Daarnaast kan inkomen ervoor zorgen dat er tijd overblijft om in vrijwilligerstaken en zelforganisatie te steken. Naast deze individuele kenmerken (die in dit onderzoek op buurtniveau zullen worden geaggregeerd en onderzocht) zouden de stedelijkheid en continuïteit van de buurt (verhuizingen) van invloed kunnen zijn op de zelforganisatie van de buurt. In grote steden zouden mensen meer individueel zijn ingesteld en contact vluchtiger zijn, wat het zelforganiserend vermogen van de buurt negatief zou kunnen beïnvloeden. Ook een hoge mate van verhuizingen zou ervoor kunnen zorgen dat men elkaar minder goed kent in de buurt en hierdoor het zelforganiserend vermogen van de buurt negatief beïnvloeden.

Naast deze 'objectieve' demografische elementen zijn de elementen, die in de Rotterdamse analyse worden behandeld, van subjectieve aard en die op een hoger aggregatie niveau van groot belang. Zo stelt Kullberg (2009) dat de betrokkenheid bij de buurt en de bereidheid om je in te zetten voor de buurt in de 'minder leefbare' wijken lager is. Vervolgens stelt zij, dat deze ongelijke verdeling niet verklaard kan worden uit objectieve wijkenmerken, maar eerder verklaard wordt door subjectieve kenmerken. Kleinhans en Bolt (2010) stellen dat 'de perceptie van bewoners van de (ernst van de) problemen in hun wijk samen hangt met hun inschatting van de mogelijkheden om er zelf en gezamenlijk iets aan te doen'. Subjectieve gevoelens van bewoners over de wijk en over de buurt en burens zijn van groot belang bij de totstandkoming van zelforganisatie.

Hieronder staat een lijstje met kenmerken, die ook zijn genoemd door Zwaard en Specht (2013), van de buurt, of subjectieve gevoelens van bewoners over de buurt die een belangrijke rol spelen bij de capaciteit en bereidheid tot inzet van zelforganisatie.

- Vertrouwen in de buurt
- Contact met burens
- Perceptie van de buurt
- Vertrouwen van de overheid (komt voort uit inzet of afwezigheid van inzet van de overheid, met betrekking tot voorzieningen en dienstverlening, gevoel van erkenning)
- Actie verleden van de buurt (Uitermark & Duyvendak, 2006)

In veel studies wordt gesproken over sociaal kapitaal. Hoewel dit een veel gebruikt begrip is en er verschillende benaderingen zijn om hier naar te kijken komt uit veel onderzoeken naar voren dat netwerken (contacten met burens) en vertrouwen (vertrouwen in de buurt) veel gebruikte indicatoren zijn voor sociaal kapitaal (Mohnen et al, 2011; Leidelmeijer, 2012).

Naast de demografische kenmerken en de kenmerken op een hoger aggregatieniveau noemen Van der Zwaard en Specht (2013) nog een aantal andere kenmerken die van belang kunnen zijn bij zelforganisatie.

- sociale competenties
- leiderschapskwaliteiten
- wil om te participeren
- civic capacites
- democratische capaciteiten
- sociale/affectieve, pragmatische/instrumentele en burgerschaps/normatieve motieven
- beschikken over relevante hulpbronnen (zoals, tijd geld et cetera)
- Actie of vrijwilligerswerk ervaring

Daarnaast erkennen Van der Zwaard en Specht (2013) ook de rol en het belang van de professional. Daar zal hieronder verder op worden ingegaan.

2.2.2 Rol van de professional

Met de toename van zelforganisatie gaat automatisch een afname van de professional gepaard. Door de complexiteit van bepaalde vraagstukken voldoet de traditionele professional niet meer en zal deze aan waarde en macht inboeten. Om deze complexe vraagstukken te kunnen tackelen zou juist de ervaringskennis van burgers zelf nodig zijn (Specht, 2012). Volgens Van der Lans en de Boer (2011) zal de rol van de professional niet verdwijnen, maar veranderen. Het is van groot belang dat een samenwerking tussen de ervaringsdeskundige en de professional tot stand komt, zodat bepaalde competenties van deze professional ingezet kunnen worden in het netwerk van de

ervaringsdeskundige. Een belangrijke competentie of waarde van professionals is het kunnen verbinden van diverse groepen. Putnam (2007) noemt dit 'bridging'. Volgens Mies en Meijs (2012) is dit juist waar de professional voor kan zorgen in tegenstelling tot de inwoners van een buurt zelf.

Mohan (2012) stelt dat de capaciteit tot zelforganisatie geografisch en demografisch heel ongelijk verdeeld is. Hier doelt hij op de kenmerken van de individuen zelf, maar daarnaast stelt hij dat de vrijwilligersorganisaties en semi-professionals geografisch verdeeld zijn en ook verdeeld over verschillende thema's. Zo is er in de armere buurten een grote vertegenwoordiging van organisaties die zich bezighouden met armoede thematiek. In de rijkere buurten is er juist een vertegenwoordiging van organisaties die zich bezig houden met culturele thematiek.

Diverse auteurs erkennen de rol en waarde van deze professionals en veel stellen zelfs dat in het debat de rol van de professional wordt onderschat. Zo stelt Uitermark (2012) dat waar de capaciteit tot zelforganisatie ontbreekt juist de (semi-) professional het duwtje in de rug kan zijn dat een buurt of project nodig heeft om te slagen.

Van der Veen (1993) laat zien dat in een aantal overheidsorganisaties door de professional een Mattheus-effect kan worden tegen gegaan. Minder bedeelden of kwetsbaren zouden door hun geringere sociaal kapitaal minder goed in staan zijn om de weg naar organisaties te vinden en om de formele procedures, die nodig zijn om aanspraak te maken op gelden, juist te doorlopen. De beter gestelde, waar misschien zulk soort beleid of gelden eigenlijk niet voor bedoeld is, zijn hier wel beter toe in staat, waardoor het verschil tussen deze mensen juist toeneemt. Van der Veen (1993) stelt dat organisaties in staat zijn om Mattheus-effecten te onderdrukken.

2.3 Conceptueel model

Zoals uit het theoretisch kader naar voren is gekomen, zal in dit onderzoek de aandacht gaan naar verschillen tussen buurten. De theorie biedt diverse aanknopingspunten voor de verwachting dat bepaalde kenmerken van buurten en of bepaalde typen buurten de mate van zelforganisatie beïnvloeden (Haeberle, 1987; Specht & van der Zwaard, 2012; Gilster, 2013; Tran, Graif, Jones, Small & Winship, 2013) en hiermee bijdragen aan een Mattheus-effect, gevisualiseerd in het conceptueel model (figuur 1).

Omdat niet alle data beschikbaar is, is er een keuze gemaakt om een beperkt aantal variabelen in dit onderzoek te behandelen. Buurten zullen worden geanalyseerd op verschillende kenmerken, zoals diverse demografische kenmerken, sociaal kapitaal, voorzieningen, en tevredenheid. Deze analyse zal in twee delen (de Nederlandse analyse en de Rotterdamse analyse) worden opgesplitst. Waar de Nederlandse analyse (alle wijken in heel Nederland) zich hoofdzakelijk richt op 'objectieve' variabelen (van *Kerncijfers wijken en buurten* van het CBS) richt de Rotterdamse analyse (Rotterdamse wijken) zich meer op variabelen die attitudes meten (*Sociale index* van de Gemeente Rotterdam).

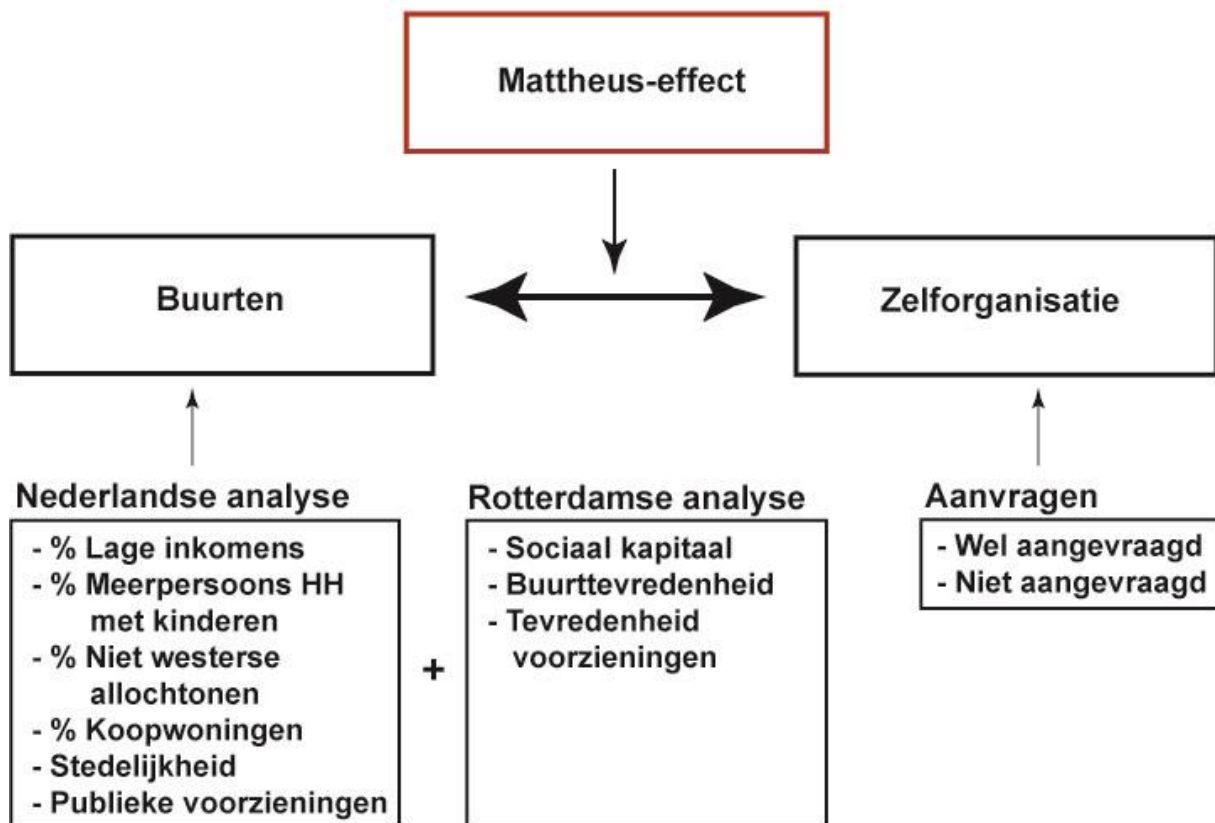
Haeberle (1987) en Gilster (2013) hebben aangetoond dat naast de individuele kenmerken ook de buurtkenmerken in belangrijke mate de mate van zelforganisatie dan wel participatie beïnvloeden. Het concept zelforganisatie zal worden onderzocht aan de hand van de aanvragen die bij het Oranje Fonds zijn binnen gekomen.

Binnen de relatie tussen de verschillende buurten en de mate van zelforganisatie zal worden onderzocht of er gesproken kan worden van het Mattheus-effect.

Gebaseerd op het conceptueel model en de daarbij behorende concepten en relaties brengt ons dat bij de onderzoeksvraag die in dit onderzoek centraal staat:

Welke typen buurten en/of bepaalde kenmerken van buurten zorgen voor een geringere mate van zelforganisatie?

Conceptueel model; Zelforganiserend vermogen van de buurt - Burendag

Figuur 1: Het conceptueel model

De onderzoeksvraag richt zich op kenmerken van buurten die de geringere capaciteit tot zelforganisatie kunnen verklaren. Uit deze onderzoeksvraag en het theoretisch kader zijn diverse hypothesen afgeleid die de onderzoeksvraag trachten te beantwoorden.

Nederlandse analyse

Hypothese 1:

Buurten met minder publieke voorzieningen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Zoals uit de literatuur naar voren kwam kunnen bewoners van een buurt een laag niveau van publieke voorzieningen ervaren als een gebrek aan waardering van de overheid. Wanneer dit gevoel sterk aanwezig is kan het als het ware leiden tot een soort van fatalisme waardoor de buurt zelf ook geen zin meer heeft of geen heil erin ziet om iets voor de buurt te organiseren.

Hypothese 2:

Buurten met een hoger percentage huishoudens met lage inkomens zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Om jezelf en dus ook de buurt te kunnen organiseren zou het inkomen een positieve bijdrage kunnen leveren. Het inkomen zou mensen in staat kunnen stellen om tijd vrij te maken voor (zelf)organisatie van de buurt.

Hypothese 3:

Buurten met een hogere mate van stedelijkheid zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Buurten met een hoge mate van stedelijkheid hebben meer geïndividualiseerde mensen die daar wonen, dat kan ertoe leiden dat mensen in een buurt elkaar minder goed kennen en dus ook minder goed in staat zijn om zichzelf en de buurt te organiseren.

Hypothese 4:

Buurten met een lager percentage meerpersoonshuishoudens met kinderen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Buurten met meer ouders met kinderen hebben door de kinderen meer formele en informele contacten (bijvoorbeeld via school en via ouders van andere kinderen). Hierdoor kennen de mensen in de buurt elkaar beter en zijn beter in staat om zichzelf en de buurt te organiseren.

Hypothese 5:

Buurten met een hoger percentage niet-Westerse allochtonen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Buurten met een hoge mate van niet-Westerse allochtonen kennen vaak ook een grote diversiteit in etniciteiten. Deze verschillende etniciteiten kunnen langs elkaar leven, dat kan ertoe leiden dat mensen in een buurt elkaar minder goed kennen en minder goed in staat zijn om zichzelf en de buurt te organiseren.

Hypothese 6:

Buurten met een lager percentage koopwoningen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Huizenbezitters zijn vaak meer betrokken bij hun buurt, dit kan komen door hun economisch belang van hun woning in een 'goede' buurt. Daarnaast zijn mensen die een woning bezitten vaak langer van plan om ergens te wonen. Dit kan ertoe bijdragen dat deze mensen meer gebaat zijn bij een 'goede' buurt en zijn zij eerder geneigd, om dit te bereiken, zichzelf en de buurt te organiseren.

Rotterdamse analyse**Hypothese 7:**

Rotterdamse buurten met minder sociaal kapitaal zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Wanneer er minder sociaal kapitaal is, zal het lastiger zijn om iets voor de buurt te organiseren, omdat de organisatie voor iets in de buurt meerdere mensen benodigd en sociaal kapitaal (en netwerken) dus van essentieel belang zijn.

Hypothese 8:

Rotterdamse buurten met minder tevredenheid over de buurt zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Wanneer mensen ontevreden zijn over hun buurt kan het als het ware leiden tot een soort van fatalisme waardoor de buurt zelf ook geen zin (meer) heeft of geen heil erin ziet om iets voor de buurt te organiseren.

Hypothese 9:

Rotterdamse buurten met minder tevredenheid over de buurtvoorzieningen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Wanneer mensen ontevreden zijn over hun buurtvoorzieningen kan het als het ware leiden tot een soort van fatalisme waardoor de buurt zelf ook geen zin meer heeft of geen heil erin ziet om iets voor de buurt te organiseren. Het gevoel dat de overheid ook niet investeert in voorzieningen in de buurt kan hierdoor ook leiden dat de buurt het niet meer oppakt.

De volgende hypothese is een verklaring waarom bepaalde buurten, waar op basis van de theorie verwacht zou worden dat ze minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en er minder in slagen gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag, toch hierin slagen.

Hypothese 10 (alternatieve hypothese):

Buurten die hoger scoren op: stedelijkheid, percentage lage inkomens, en percentage niet-Westerse allochtonen, en lager scoren op: percentage koopwoningen, zullen door hulp van professionele organisaties er toch in slagen om de buurt te organiseren en erin slagen om gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Achterstandsbuurten worden vaak gekenmerkt door zulk soort situaties. In deze buurten zijn vaak professionals actief en mogelijk kunnen deze professionals een deel van de zelforganisatie overnemen of in ieder geval een duwtje in de rug voor de buurt betekenen waardoor ze toch in staat zijn om iets te organiseren.

De wijze waarop de hypothesen getoetst worden zal verder toegelicht worden in het methoden hoofdstuk, hoofdstuk 4. Eerst zal er kort in worden gegaan op de aanvragen bij het Oranje Fonds en in het specifiek het programma Burendag.

3. Casus Oranje Fonds burendag

Het is gestart als een actie van Douwe Egberts die alleen open was voor buurtorganisaties. Toen het Oranje Fonds aansluiting zocht bij Douwe Egberts hebben ze besloten om het ook open te stellen voor burgers. Dit omdat het om relatief weinig geld ging (500euro) per aanvraag en om ook niet actieve burgers erbij te betrekken.

Er is nog wel een verschil tussen aanvragen voor organisaties en individuen. Zo hoeven organisaties maar één A4 in te vullen en krijgen zij direct 100% van de aanvraag als deze is goed gekeurd. Burgers moeten vier personen 'vinden' die hun handtekening zetten onder de aanvraag. Daarnaast krijgen burgers 80% van te voren uitgekeerd en 20% achteraf nadat alle 'bonnen' zijn ingeleverd. Wel zijn beide typen aanvragers verplicht om foto's achteraf op te sturen.

Jaarlijks doen er ongeveer één miljoen mensen mee aan Burendag, terwijl er maar 3000 aanvragen per jaar zijn. Met de kennis dat ongeveer 50-100 mensen worden bereikt met een Burendag 'evenement' betekent dit dat er nog veel meer mensen zijn, die wel 'meedoen' aan Burendag, maar geen gebruik maken van de gelden van het Oranje Fonds. Het Oranje Fonds heeft dan ook het gevoel dat Burendag geland is in Nederland en dat het een naam op zichzelf is geworden. Het is geen ideaaltypische vorm van een bewonersinitiatief, maar er is wel degelijk sprake van zelforganisatie. Ongeveer 90% van de aanvragen wordt gehonoreerd ten opzichte van een percentage van 50% over het gehele fonds. (het budget bedraagt 1 miljoen euro). Van degenen die hebben meegedaan wordt achteraf gevraagd of ze een evaluatieformulier kunnen invullen.

Van het hele budget van het Oranje Fonds gaat het grootste deel naar achterstandswijken. Dit omdat voor de meeste initiatieven alleen organisaties in aanmerking komen voor gelden en de meeste acties op de achterstandswijken gericht zijn. Bij Burendag wordt verondersteld dat het anders is. Hier valt waarschijnlijk een grote groep van de aanvragers onder de middeninkomensgroepen. Het Oranje Fonds vindt dit niet bezwaarlijk, omdat het Oranje Fonds van 'iedereen' is (alle Nederlanders).

Een vuistregel dat het Oranje Fonds hanteert is dat 10 mensen actief zijn en ongeveer 50 mensen bereikt worden. Daarnaast moet er in ieder geval één eenmalige ontmoeting plaatsvinden en een grote kans bestaan op een volgende ontmoeting. Bij Burendag wordt dit door de aard van het project voor 'vanzelf' aangenomen. Dit is gebaseerd op de verbindingsladder van Winsemius.

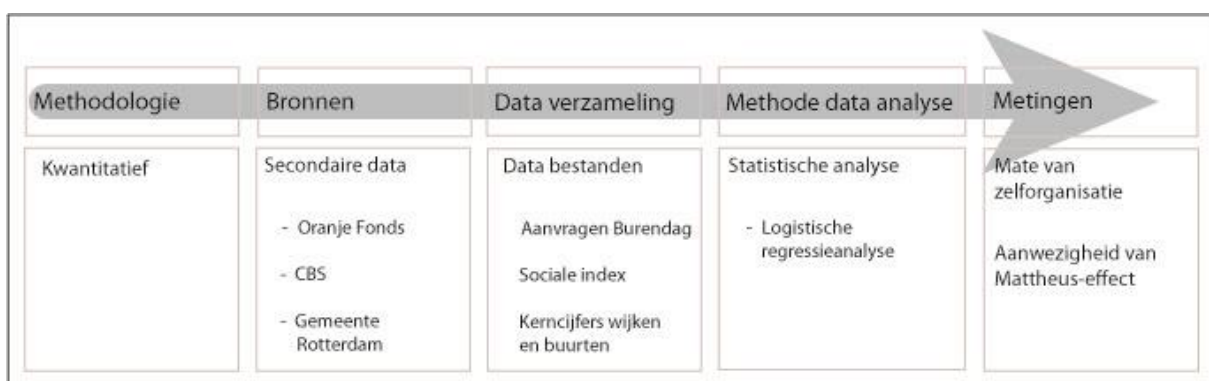
4. Methoden

In dit hoofdstuk zal worden toegelicht hoe het onderzoek is opgezet. Daarnaast zal de methodologie worden toegelicht die is gebruikt om de onderzoeksvraag en de diverse hypothesen te kunnen beantwoorden. Verder behandelt dit hoofdstuk hoe de data is verzameld, geselecteerd, en geanalyseerd. De analyse zal in twee delen worden behandeld. In deel 1, de Nederlandse analyse, worden alle buurten in Nederland geanalyseerd en in deel 2, de Rotterdamse analyse, zal worden ingezoomd op Rotterdam. Deze keuze is gemaakt, omdat de data die beschikbaar was voor alle wijken in Nederland niet toereikend genoeg was om de onderzoeksvraag te beantwoorden. De data die beschikbaar was voor de Rotterdamse wijken maakte het mogelijk om andere verklaringen te onderzoeken voor de verschillen in succesvolle aanvragen van Burendag (zelforganiserend vermogen van de buurt). Waar de Nederlandse analyse (alle wijken in heel Nederland) zich hoofdzakelijk richt op 'objectieve' variabelen (van *Kerncijfers wijken en buurten* van het CBS), richt de Rotterdamse analyse (Rotterdamse wijken) zich meer op variabelen die attitudes meten (*Sociale index* van de Gemeente Rotterdam).

In figuur 2 is een overzicht geschetst van de verschillende onderdelen waaruit dit onderzoek is opgebouwd, deze zullen verder worden toegelicht in de volgende paragrafen.

4.1 Onderzoeksopzet

In deze paragraaf wordt de opzet van het onderzoek toegelicht en inzichtelijk gemaakt aan de hand van figuur 2.

Figuur 2: Onderzoeksopzet

Voor dit onderzoek is er gekozen voor een kwantitatieve onderzoeksmethodologie. Voor het aantonen van patronen, verschillen, en frequenties is kwantitatief onderzoek uitermate geschikt. Vergelijkbare onderzoeken die zich op dit terrein hebben bevonden zijn Haeberle (1987), Gilster

(2013) en Mohnen et al. (2011). Op basis hiervan en daarnaast op basis van de toegang tot de verschillende databestanden is besloten om de onderzoeksvragen en hypothesen te toetsen en te beantwoorden door middel van kwantitatief onderzoek. Er is dan ook gekozen voor een secundaire data analyse, dit houdt in dat er gebruik zal worden gemaakt van reeds bestaande databestanden. Het voordeel hiervan is dat er tijd wordt bespaard aan de dataverzameling en in dit geval ook een grote hoeveelheid aan data beschikbaar is.

De methode die gebruikt zal worden voor het analyseren van de data zijn statistische analyses. Met behulp van het programma SPSS zullen verschillende analyses worden gedaan en kunnen de hypothesen worden getoetst. De verantwoording voor het gebruik van dit programma is dat deze methode het mogelijk maakt om grote data bestanden te koppelen, verwerken, en te analyseren.

Een verdere verdieping van het onderwerp zelforganisatie of de aanwezigheid van het Mattheus-effect zal aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek interessant zijn als mogelijk vervolgonderzoek. Echter, in dit onderzoek zal dit geen verdere toelichting genieten. In de volgende paragraaf zal verder worden toegelicht met welke data er gewerkt zal worden en hoe deze verzameld zijn.

4.2 Methode data verzameling en selectie

Zoals hierboven is toegelicht zal dit onderzoek zich richten op statistische data analyse. Om dit onderzoek te realiseren zal er gebruikgemaakt worden van secundaire data bestanden. De bestanden zijn geselecteerd aan de hand van de beschikbaarheid van verzamelde data van onder andere het Oranje Fonds, CBS, en Gemeente Rotterdam. Bij deze organisaties zijn er datasets beschikbaar over de aanvragen van Burendag, *Kerncijfers wijken en buurten*, en de *Sociale index*. De keuze die gemaakt is voor één casus (Burendag van het Oranje Fonds) is tweeledig.

Eenzijds is de keuze ingegeven op basis van de lokalisering van burendag zelf, namelijk de buurt. Het Oranje Fonds stelt zich ten doel om middels burendag de buurt te verbeteren. In dit onderzoek wordt onderzocht of bepaalde buurten minder in staat zijn om deel te nemen aan dergelijke programma's en of er dus sprake is van een Mattheus-effect.

Daarnaast was de toegankelijkheid van dit grote databestand met gegevens van heel Nederland een grote meerwaarde. De dataset *Kerncijfers wijken en buurten* vormt een bestand met belangrijke variabelen voor dit onderzoek op buurtniveau. De overweging om ook gebruik te maken van data van de Gemeente Rotterdam is gemaakt vanwege het gebrek aan verklarende variabelen op

buurtniveau in heel Nederland. Deze zijn wel beschikbaar voor de Gemeente Rotterdam. Hierdoor zal de analyse zich opsplitsen in twee delen.

In de Nederlandse analyse wordt gebruikgemaakt van de meer objectieve variabelen uit '*Kerncijfers wijken en buurten*'. In de Rotterdamse analyse, waar ingezoomd wordt op Rotterdamse buurten, zal gebruikgemaakt worden van meer verklarende variabelen uit de *Sociale index*. Dit tezamen zal het mogelijk maken om de onderzoeksvraag en de diverse gestelde hypothesen te kunnen beantwoorden.

Gegevens van de verschillende datasets

Het Oranje Fonds heeft de datasets van de afgelopen jaren ter beschikking gesteld voor dit onderzoek. De dataset van het Oranje Fonds beslaat onder andere alle aanvragen van 2009. De ingevulde aanvragen vormen de bron voor dit databestand. In dit jaar zijn er door heel Nederland 1986 aanvragen ingediend. In totaal zijn er 1462 verschillende buurten waar deze aanvragen zich over verspreiden van de 11529 die Nederland in totaal kent.

Daarnaast zal gebruik worden gemaakt van de dataset uit 2009 genaamd '*Kerncijfers Wijken en Buurten*' van het CBS, welke data bevat over; inkomen, woningeigendom, aantal inwoners, geslacht, stedelijkheid, burgerlijke staat, etniciteit (en publieke voorzieningen) per buurt (N=11529). Hierin zijn veel gegevens van de Nederlandse bevolking opgenomen en weergegeven in scores of percentages (omdat het op buurtniveau is). Deze gegevens zijn voor een groot deel afkomstig van de gemeentelijke basisadministratie (GBA) en daardoor zeer betrouwbaar. Daarnaast wordt er voor dit databestand ook gebruik gemaakt van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB), het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO) en het Woningregister (WRG).

De dataset *Sociale index* van de Gemeente Rotterdam uit 2010 bevat data op het gebied van wonen en leven op individueel niveau. Voor dit onderzoek zal uit dit databestand gebruik worden gemaakt van data omtrent sociaal kapitaal, publieke voorzieningen en buurttevredenheid. Hoewel de rapportage is uitgebracht in 2010 is het gebaseerd op uitkomsten uit 2009 (enquête wijkonderzoek) net als de dataset van het Oranje Fonds. De dataverzameling heeft plaatsgevonden in het voorjaar en najaar van 2009 waaraan ruim 10.000 Rotterdammers hebben deelgenomen. Naast de data die verzameld is middels de enquête wijkonderzoek is er ook een koppeling gemaakt met een aantal registratiesystemen van de gemeente Rotterdam en/of partners. Het bestand betreft 11.830 respondenten verspreid over 88 buurten die meegenomen zijn in de *Sociale index* van Rotterdam. Het grote voordeel van het gebruik van dit databestand en de koppeling hiervan met de data van het Oranje Fonds is dat hierdoor op grootschalig niveau alle buurten in Rotterdam kunnen worden geanalyseerd naar de variabelen die invloed hebben op het zelforganiserend vermogen van een buurt.

Deze drie datasets zullen aan elkaar gekoppeld worden waarin de buurten (postcodegebieden), die zijn vastgesteld door gemeenten zelf, de onderzoekseenheden zijn. Gebaseerd op de toegelichte verzameling en selectie van de datasets zal in de volgende paragraaf de methode van analyse verder worden uitgewerkt en zullen de verschillende variabelen die van belang zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag in de paragraaf daarna verder worden toegelicht.

4.3 Methode van data analyse

Uit het onderzoeksdoel en de onderzoeksvraag komt al naar voren dat de nadruk heel sterk ligt op de buurt. Naast sociaaleconomische verklaringen is de laatste tientallen jaren ook de lokale context in het sociaal onderzoek steeds belangrijker geworden. Omdat het te bereiken doel van het Oranje Fonds en ook veel andere beleidsinterventies met betrekking tot zelforganisatie op het niveau van de buurt ligt zal in dit onderzoek ook de buurt centraal staan. De *afhankelijke variabele* in dit onderzoek is dan ook zelforganisatie van een buurt. Deze zal gemeten worden aan de hand van gehonoreerde aanvragen in een buurt (postcodegebied). Hoe deze variabele geconstrueerd en geoperationaliseerd is zal in de volgende paragraaf worden toegelicht.

De *onafhankelijke variabelen* zullen allemaal op buurtniveau worden gebruikt. Indien variabelen in de databestanden op individueel niveau zijn, zullen deze ook naar het niveau van de buurt geaggregeerd worden.

Door deze drie datasets aan elkaar te koppelen kunnen analyses worden uitgevoerd waardoor bekeken kan worden waar de geringere capaciteit tot zelforganisatie vandaan komt en of er dus daadwerkelijk ook op dit gebied sprake is van een Mattheus-effect. De keuze voor deze koppeling resulteert in ruim 8.000 buurten van de 11.557 voor de Nederlandse analyse en 70 van de 88 buurten in Rotterdam voor de Rotterdamse analyse. Deze koppeling resulteert in een grote dataset die ons in staat stelt om uitspraken te doen over buurten in Nederland en in het bijzonder Rotterdam. Ondanks dat burendag een groot nationaal succes is, zijn niet alle buurten vertegenwoordigd. Wat interessant is voor dit onderzoek. Het aantal buurten waar geen aanvraag is gedaan betreft ruim 10.000 buurten. Hier staan 1462 buurten tegenover waar één aanvraag of meer is gedaan.

Voor deze analyse zal gebruik worden gemaakt van een *logistische regressieanalyse* om voor bepaalde variabelen te kunnen controleren.

Hierboven zijn de afhankelijk en onafhankelijke variabelen voor dit onderzoek kort beschreven en daarnaast ook het type analyse waarvan gebruik wordt gemaakt om de

onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden en de hypothesen te kunnen toetsen. In de volgende paragraaf zullen de variabelen uit dit onderzoek verder worden geoperationaliseerd.

4.4 Operationalisatie

Voor dit onderzoek zijn uit de verschillende datasets de volgende variabelen van belang voor de logistische regressieanalyse.

Dataset Oranje Fonds 2009

- Postcode -> uitgezocht naar buurt (namen)
- Aanvraag (wel of geen aanvraag /niet gehonoreerd)

Kerncijfers wijken en buurten 2009

- Buurt(namen)
- Inkomen
- Stedelijkheid
- Meerpersoonshuishoudens met kinderen
- Publieke Voorzieningen
- Niet-Westerse allochtonen
- Woningeigendom

Sociale index 2010 (Data verzameling 2009)

- Buurt(namen)
- Sociaal Kapitaal
- Tevredenheid Publieke voorzieningen
- Buurtttevredenheid

Hieronder zullen alle variabelen, die voor dit onderzoek worden gebruikt, worden uitgelegd en geoperationaliseerd. Zoals uit het stuk hierboven al bleek zullen alle variabelen op buurtniveau worden gebruikt. Dit houdt in, dat sommige variabelen naar een hoger niveau (de buurt / postcodegebied niveau) zijn geaggregeerd.

Postcode (Buurten) - Onderzoekseenheid

In dit onderzoek zal de capaciteit tot zelforganisatie van buurten onderzocht worden. De buurten uit het databestand *Kerncijfers wijken en buurten* zijn als onderzoekseenheden genomen. Buurten zijn één van de kleinste duidingen voor een bepaald gebied. Gemeenten bepalen zelf de verdeling in buurten. Deze verdeling wordt vaak gemaakt op basis van ligging, grootte, en functionaliteit. Het voordeel van het werken met deze eenheid is dat deze gebieden ook vaak een

naam hebben en mensen hier dus ook een gevoel bij hebben. Omdat deze buurten als onderzoekseenheden zullen worden gehanteerd is er voor gekozen om dit databestand als leidend te nemen. Deze buurten dragen naast de buurtnaam en buurtcode ook een viercijferige postcode. Het Oranje Fonds benoemt de buurten niet en maakt ook geen gebruik van buurtcodes, maar maakt gebruik van zescijferige postcodes. Deze gegevens zijn waar mogelijk op basis van de viercijferige postcode aan elkaar gekoppeld. Waar geen uitsluitel gegeven kon worden, op basis van de viercijferige postcode, is gebruik gemaakt van de website Drimble (Drimble, z.j.). Deze site maakt het mogelijk om zescijferige postcodes in te voeren en geeft informatie over deze postcode, waaronder ook de buurtnaam. Bij twijfel is vervolgens gekeken naar kaartmateriaal om de aanvraag aan een buurt te koppelen.

Daarnaast is een groot voordeel van het gebruik van de buurten dat hierdoor gemakkelijk een koppeling kan worden gemaakt met andere databases (*Kerncijfers wijken en buurten* en de *Sociale index*).

Afhankelijke variabele

Zelforganisatie (Aanvraag wel of niet gehonoreerd of niet aangevraagd)

De gegevens voor deze variabele zijn afkomstig uit het databestand van het Oranje Fonds. In het databestand van *Kerncijfers wijken en buurten* zijn de waarden handmatig ingevoerd. Voor iedere aanvraag is een variabele aangemaakt.

De volgende waarden zijn toegekend; 0=niet aangevraagd 1=gehonoreerd 2=niet gehonoreerd. Hierbij zijn eerst de waarden 1 en 2 overgenomen en de buurten die hierna nog geen waarde hadden op deze variabele(n) hebben de waarde 0 gekregen.

Deze variabelen zijn vervolgens gehercodeerd zodat 2=niet gehonoreerd ook een waarde van 0 krijgt.

Deze nieuwe variabelen zijn vervolgens bij elkaar opgeteld en is een nieuwe variabele geconstrueerd (score zelforganisatie), zodat een buurt een score krijgt op zelforganisatie (aantal gehonoreerde aanvragen).

Daarnaast is er nog een variabele *Zelforganisatie* aangemaakt waarbij 0=geen aanvraag en 1=minimaal één gehonoreerde aanvraag. In beide analyses (zowel de Nederlandse analyse als de Rotterdamse analyse) is gekozen voor deze laatste constructie van zelforganisatie, omdat het grootste deel van de wijken waar aanvragen waren gedaan er maar één aanvraag was gedaan. Wanneer de constructie van scores op zelforganisatie gehanteerd zou worden, zou dit een scheve verdeling opleveren.

Onafhankelijke variabelen Nederlandse analyse

Inkomensniveau

Voor het meten zal gebruik worden gemaakt van cijfers van het CBS *Kerncijfers wijken en buurten*. Er zal gebruik worden gemaakt van het percentage lage inkomens. 'Hierbij zijn personen ingedeeld naar hoogte van het persoonlijk inkomen in drie groepen. De indeling vindt plaats nadat alle personen zijn gerangschikt van laag naar hoog persoonlijk inkomen. Bij de laagste 40-procent-groep worden de eerste (laagste) veertig procent personen geteld met een persoonlijk inkomen tot maximaal 19 200 euro. In de hoogste 20-procent-groep worden de personen geteld behorend tot de twintig procent personen met het hoogste persoonlijk inkomen (hoger dan 41 300 euro). Het persoonlijk inkomen omvat inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkering inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen (met uitzondering van kinderbijslag). Het percentage is vermeld bij minimaal 200 inwoners per buurt. Waarden lager dan 5 procent zijn vastgezet op 5 procent, waarden hoger dan 95 procent zijn vastgezet op 95 procent.' (Toelichting *Kerncijfers wijken en buurten* 2003 en 2004-2012, 2014, p.23)

Stedelijkheid

Deze variabele geeft de stedelijkheid van een buurt weer, op grond van het aantal adressen per km²¹. In dit onderzoek is deze variabele gehercodeerd zodat een hogere score een hogere mate van stedelijkheid weergeeft.

Meerpersoonshuishoudens met kinderen

'Meerpersoonshuishoudens met kinderen bestaan uit niet-gehuwde paren met kinderen, echtparen met kinderen en eenouderhuishoudens. Het aandeel huishoudens met kinderen is ontleend aan de Structuurtelling Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). De cijfers vanaf 2004 zijn definitief en komen overeen met de definitieve cijfers in de Regionale Kerncijfers Nederland. Het percentage is opgenomen indien er 10 of meer huishoudens in de buurt voorkomen.'

(Toelichting *Kerncijfers wijken en buurten* 2003 en 2004-2012, 2014, p.10)

---

¹ 'Op grond van de omgevingsadressendichtheid is aan iedere buurt, wijk of gemeente een stedelijkheidsklasse toegekend. De volgende klassenindeling is gehanteerd:

1: zeer sterk stedelijk $\geq 2\ 500$ adressen per km², 2: sterk stedelijk 1 500 - 2 500 adressen per km²,
3: matig stedelijk 1 000 - 1 500 adressen per km², 4: weinig stedelijk 500 - 1 000 adressen per km²,
5: niet stedelijk < 500 adressen per km²' (Toelichting *Kerncijfers wijken en buurten* 2003 en 2004-2012, 2014, p.8).

Publieke voorzieningen

De variabele publieke voorzieningen is opgebouwd uit een aantal variabelen, weergegeven in tabel 1. Per voorziening gaat het om het gemiddeld aantal voorzieningen binnen een bepaalde afstand². Deze variabelen (zeven in totaal) zijn door middel van een factoranalyse samengevoegd tot één schaal (naast deze factor waren er nog meer factoren, maar deze hadden een eigenwaarde die lager was dan 1, een aanzienlijk verschil waarom er is gekozen om deze niet mee te nemen). De betrouwbaarheidsanalyse wijst uit dat dit een betrouwbare schaal is. De variabele restaurant is uit de schaal verwijderd zodat de betrouwbaarheid van 0,55 toenam naar 0,90.

Tabel 1; Factoranalyse Publieke voorzieningen

<i>Items</i>	<i>1^e factor</i>
Ziekenhuis	,587
Kinderdagverblijf	,943
Onderwijs – Basis	,908
Onderwijs – VMBO	,919
Onderwijs – HAVO/VWO	,929
Supermarkten	,829
Bioscopen	,718
Eigenwaarde	5,85
R ²	0,73
Betrouwbaarheid (Cronbach α)	0,90
N	10979

² Ziekenhuizen; Het gemiddeld aantal ziekenhuizen binnen 20 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. Voor het berekenen van de afstand zijn de locaties van buitenpoliklinieken buiten beschouwing gelaten.

Kinderdagverblijf; Het gemiddeld aantal kinderdagverblijven binnen 3 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. Basisonderwijs; Het gemiddeld aantal scholen binnen 3 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. VMBO onderwijs; Het gemiddeld aantal scholen binnen 5 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. HAVO/VWO onderwijs; Het gemiddeld aantal scholen binnen 5 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. Supermarkten; Het gemiddeld aantal grote supermarkten binnen 3 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. Bioscopen; Het gemiddeld aantal bioscopen binnen 10 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. Het gemiddelde aantal is opgenomen wanneer van 90 procent of meer van de inwoners in de buurt de exacte ligging (x,y-coördinaat) van het adres kon worden vastgesteld. Daarnaast geldt dat het gemiddelde alleen is vermeld bij minimaal 10 inwoners per buurt.

Niet-Westerse allochtonen

Het aantal allochtonen met een niet-Westerse herkomst, op 1 januari, is uitgedrukt in hele procenten van het aantal inwoners. Dit gegeven is ontleend aan de Structuurtelling Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). Het percentage is vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt.

(Toelichting *Kerncijfers wijken en buurten* 2003 en 2004-2012, 2014, p.12)

Woningeigendom

Hierbij gaat het om het percentage koopwoningen als percentage van het totaal aantal woningen en vermeld bij 20 woningen of meer per buurt en wanneer het aandeel woningen met eigendom onbekend 50 procent of minder bedroeg.

Onafhankelijke variabelen Rotterdamse analyse

Voor de volgende variabelen geldt dat ze, na het hercoderen en na eventuele geconstrueerde factorscores, allemaal geaggregeerd zijn naar buurtniveau. Dit is gedaan door gemiddelden van de buurt te berekenen.

Sociaal kapitaal

In dit onderzoek zal gebruik worden gemaakt van de variabele sociaal kapitaal. Het gaat hierbij om het sociale netwerk van de mensen in de buurt. De toevoeging in de buurt is van groot belang in dit onderzoek, omdat sociaal kapitaal vaker gemeten is op individueel niveau en ook op landelijk niveau, maar nog niet vaak in de buurt. In dit onderzoek staat de buurt centraal en is de vraag ook zo gesteld dat die betrekking heeft op de buurt. De variabele sociaal kapitaal is opgebouwd uit twee vragen³. De vragen zijn gehercodeerd, zodat een laag cijfer weinig contact/netwerk inhoudt. Respondenten konden antwoorden op een Likertschaal (per vraag kon je dus minimaal één punt en maximaal vijf punten scoren). Opgeteld konden de respondenten minimaal twee en maximaal tien punten scoren waarbij een score van twee een lage mate van sociaal kapitaal inhoudt en 10 een hoge mate van sociaal kapitaal.

---

³ Hoe vaak heeft u contact met uw directe buren?; Hoe vaak heeft u contact met overige buurtgenoten?
De antwoordmogelijkheden waren; Minstens één keer per week; Twee of drie keer per maand; Eén keer per maand; Minder dan één keer per maand; Nooit

Tevredenheid publieke voorzieningen

Respondenten zijn gevraagd in hoeverre zij tevreden zijn over eerder genoemde publieke voorzieningen tezamen⁴. De variabele is gehercodeerd, zodat een hogere score staat voor meer tevredenheid. Respondenten kunnen op deze variabele van 1 tot en met 5 scoren, waarbij een score van 1 een lage mate van tevredenheid aangeeft en 5 een hoge mate van tevredenheid.

Buurttevredenheid

Respondenten kunnen op deze variabele van 1 tot en met 5 scoren, waarbij een score van 1 een lage mate van buurttevredenheid aangeeft en 5 een hoge mate van buurttevredenheid. Respondenten zijn gevraagd in hoeverre ze trots zijn op hun buurt. De variabele is zo gehercodeerd, zodat een hoge score ook een hoge mate van trots weergeeft.

Hierboven zijn alle variabelen die centraal staan in dit onderzoek geoperationaliseerd en in de volgende paragraaf zal verder ingegaan worden op kwaliteitscriteria van dit onderzoek.

4.5 Kwaliteitscriteria

In deze paragraaf zullen de kwaliteitscriteria voor wetenschappelijk onderzoek voor validiteit en betrouwbaarheid worden behandeld.

4.5.1 Validiteit

Eerst staan we stil bij de validiteit (zowel interne als externe en construct) van het onderzoek. Hier is het van belang of het onderzoek meet wat het onderzoek zou moeten meten (Kumar, 2011). Bij de interne validiteit is het de vraag of conclusies die worden getrokken toe te schrijven zijn aan andere factoren. In de analyse zijn een divers aantal variabelen toegevoegd waardoor er gecontroleerd wordt voor deze variabelen wat de interne validiteit verhoogd.

Naast de interne validiteit is ook de externe validiteit belangrijk, daarbij is het de vraag of getrokken conclusies ook generaliseerbaar zijn. Voor wat betreft de Nederlandse analyse is dit zeer sterk het geval. Deze analyse betrof het overgrote deel van de Nederlandse buurten en hierdoor is

---

⁴ De publieke voorzieningen die eerder werden genoemd in de vragenlijst zijn; winkels, plaatsen voor kinderen om te spelen, peuterspeelzalen en kinderdagverblijven, het groen in uw buurt, zoals grasveldjes en bomen, groen om te picknicken, te sporten of te spelen, basisonderwijs, voorzieningen voor jongeren, voorzieningen voor ouderen, ruimten om samen met anderen dingen te doen, zoals buurthuizen en pleinen, cafés en horecavoorzieningen, binnensportvoorzieningen, zoals gymzalen, sporthallen en zwembaden, sportvelden, plaatsen voor geloofsbetuinging, zoals kerken en moskeeën, het openbaar vervoer, de bank, het postkantoor, de medische zorg (huisarts, fysiotherapie e.d.), toegankelijkheid van de wijk voor autoverkeer, de veiligheid van de fietspaden, het onderhoud van de fietspaden, de veiligheid van de stoepen, het onderhoud van de stoepen, en de kwaliteit van de straatverlichting.

het mogelijk om uitspraken te doen over de Nederlandse buurten. Ook in de Rotterdamse analyse was het overgrote deel van de Rotterdamse buurten vertegenwoordigd.

De validiteit van de constructie van de items is ook goed gewaarborgd. Bij construct validiteit gaat het erom of de concepten goed vertaald zijn naar empirische variabelen. De items zijn afkomstig van het CBS en de gemeente Rotterdam en zij gebruiken deze items ook om uitspraken te doen over buurten. De concepten tevredenheid publieke voorzieningen en buurttevredenheid worden gemeten aan de hand van een directe vraag hierover, dit is in de vorige paragraaf verder toegelicht. Het concept sociaal kapitaal wordt gemeten aan de hand van het netwerk van de buurt (toegelicht in de vorige paragraaf). Uit diverse onderzoeken komt naar voren dat netwerk een belangrijke indicator is van sociaal kapitaal (Mohnen, 2011; Leidelmeijer, 2012). Wel is hierbij belangrijk om te erkennen dat dit onderzoek zich slechts richtte op één specifieke vorm van zelforganisatie, namelijk het programma Burendag van het Oranje Fonds. Het concept zelforganisatie slaat in dit onderzoek dus specifiek op aanvragen (wel of niet) van Burendag.

4.5.2 Betrouwbaarheid

Een onderzoek is betrouwbaar wanneer men dezelfde resultaten krijgt als het onderzoek herhaaldelijk wordt uitgevoerd (Kumar, 2011). Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat het aantal cases hoog genoeg is. Voor wat betreft de Nederlandse analyse gaat dit inderdaad op (N=8499). Voor wat betreft de Rotterdamse analyse is het aantal cases een stuk kleiner (N=70). Wel betreft het betrouwbare databestanden, dit vanwege afkomst van deze databestanden. Zo is voor de Nederlandse analyse gebruik gemaakt van het databestand *Kerncijfers wijken en buurten* van het CBS en voor de Rotterdamse analyse van het databestand *Sociale index* van de Gemeente Rotterdam. Het databestand van het Oranje Fonds betrof wel enkele fouten, dit resulteerde in postcodes die niet te koppelen waren aan buurten. Extra uitleg hierover staat in het volgende hoofdstuk bij missing values beschreven.

In dit onderzoek zijn er naast de variabelen die al bestonden in de databestanden ook een aantal nieuwe variabelen geconstrueerd. Voor de variabele publieke voorzieningen is er op basis van een factoranalyse een nieuwe schaal geconstrueerd. Naast de factoranalyse is er hiervoor ook een betrouwbaarheidstest uitgevoerd. De resultaten hiervan stonden in de vorige paragraaf bij de operationalisatie bij de desbetreffende variabele. Zoals daaruit valt op te merken kan de nieuwe variabele als betrouwbaar worden beschouwd.

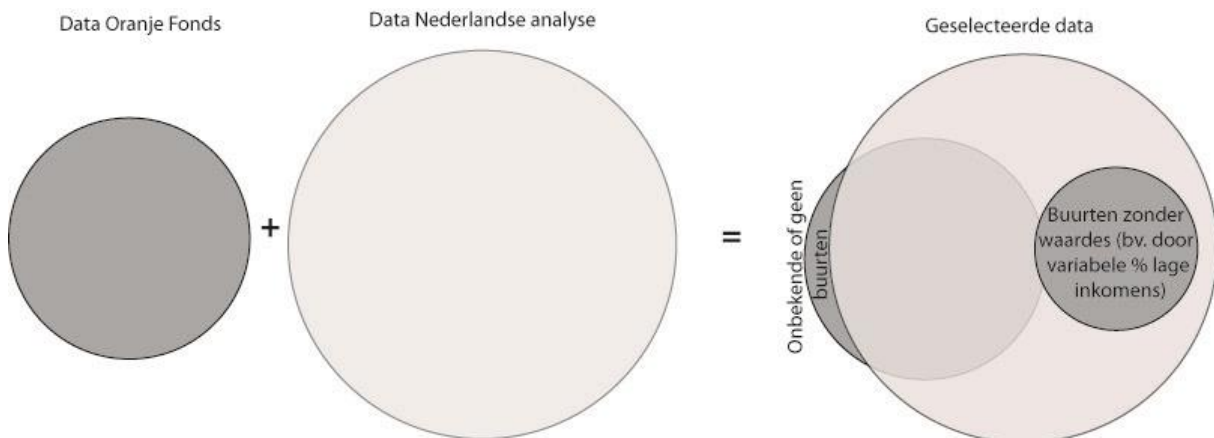
5. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het onderzoek worden getoond en toegelicht. Allereerst zal aandacht worden besteed aan de beschrijvende statistiek, hier worden de gemiddelden, missing values, en dergelijke behandeld en waar nodig toegelicht. Vervolgens zal er aandacht worden besteed aan de verklarende analyses, zoals uit het vorige hoofdstuk al naar voren kwam is dit opgedeeld in twee delen, de Nederlandse en Rotterdamse analyse. De Nederlandse analyse (bevat de variabelen uit het databestand van *Kerncijfers wijken en buurten*) zal als eerste worden behandeld. Vervolgens zal de Rotterdamse analyse (waar de variabelen van *de Sociale index* in zitten en gecombineerd met de variabelen uit de voorgaande analyse) worden behandeld.

5.1 Beschrijvende analyse

Descriptieve statistiek Nederlandse analyse

Als eerste ligt de focus op het databestand van het Oranje Fonds in relatie tot *Kerncijfers wijken en buurten* dat de basis vormt voor de Nederlandse analyse. Hierbij is gekeken hoeveel buurten (postcodes) bekend bij het Oranje Fonds er gekoppeld kunnen worden aan de gegevens (met waarden) van de Nederlandse analyse, schematisch weergegeven in figuur 3.

Figuur 3: Selectie dataset

Naar voren kwam dat 48 postcodes uit het databestand van het Oranje Fonds niet voorkwamen in het bestand van *Kerncijfers wijken en buurten*. Op deze 48 postcodes is een totaal van 72 aanvragen gedaan. Van de 72 zijn er 11 gekoppeld aan een postbus wat de belangrijkste verklaring is dat ze niet te koppelen zijn aan een buurt. Van de overige aanvragen (N=57) is niet bekend waarom ze niet te koppelen zijn aan een buurt. Daarnaast waren er ook 7 aanvragen van het Oranje Fonds waar onduidelijkheid over bestond. Hiervan was één aanvraag die ook voorkwam in de

lijst die niet te koppelen was aan een buurt. Deze laatste 7 aanvragen zijn in het onderzoek gehercodeerd als geen aanvraag, zodat als er in deze buurt meerdere aanvragen zijn gedaan, deze buurt toch wordt meegenomen. Van de in totaal 1986 aanvragen die in 2009 zijn ingediend blijven er dan 1908 aanvragen over. In totaal zijn er 1414 verschillende buurten waar deze aanvragen zich over verspreiden van de 11529 die Nederland in totaal kent (weergegeven in tabel 3).

In de onderstaande tabel komen de beschrijvende waarden per variabele aan bod die in dit onderzoek worden meegenomen. Naast een toelichting op de belangrijkste variabelen voor dit onderzoek, zal er eerst aandacht worden besteed aan de missing values, aangezien dit belangrijk is voor het interpreteren van de descriptieve statistiek.

Missing values

In het bestand van *Kerncijfers wijken en buurten* zijn er bij de variabelen die te maken hebben met inkomen ongeveer 3000 missing values (schematisch weergegeven in figuur 3, bij geselecteerde data). Voor de missing values zien we dat de variabele ‘het percentage huishoudens in de buurt met een laag inkomen’ de variabele is met de meeste missing values.

Wanneer we kijken naar de operationalisering van deze variabelen is het logisch te verklaren (CBS, 2009). Deze variabele kent namelijk de zwaarste restricties, een hoger aantal inwoners of huishoudens per buurt, voor het vermelden van een waarde (zie hiervoor ook hoofdstuk 4.4 methoden paragraaf operationalisering). Het hoge aantal missing values is dus waarschijnlijk te verklaren doordat deze buurten een te laag aantal inwoners / huishoudens hebben. In tabel 2 zien we de descriptieve statistiek per variabele, als je deze afzet tegen tabel 3 met de descriptieve statistiek per variabele waarvan alle variabelen een waarde bezitten. Dan zien we dat het gemiddeld aantal inwoners per buurt omhoog schiet. Dit bevestigt het vermoeden dat het om buurten gaat met relatief weinig inwoners / huishoudens.

Om te kijken of de statistiek van de andere variabelen ook sterk verandert, zijn in deze tabellen de gemiddelden en standaarddeviatie opgenomen. Hierbij zien we dat voor bijna alle variabelen deze waarden redelijk dicht bij elkaar blijven liggen, wat wenselijk is. Wel zien we dat het gemiddelde van zelforganisatie toeneemt, van 0,12 naar 0,14 (tabel 2 & 3, zelforganisatie). De standaarddeviatie neemt ook iets toe, van 0,320 naar 0,351. Dit komt doordat het hoge aantal missing values voornamelijk te vinden is in buurten die 0 scoren op zelforganisatie (er zijn dus geen aanvragen gedaan). Ook dit is vrij logisch te verklaren, omdat van de 11577 buurten 10115 buurten 0 scoren op de variabele zelforganisatie. Dit zou tot een vertekend beeld hebben kunnen leiden, echter het is belangrijk om te constateren dat de meeste positieve scores op zelforganisatie (gehonoreerde aanvragen bij het Oranje Fonds) behouden blijven. Het zou mogelijk lastiger voor dit onderzoek zijn geweest als veel positieve scores op zelforganisatie door de missing values op andere variabelen

zouden vervallen, omdat het aantal positieve scores relatief laag is. Een kleine 4% van het totaal aantal missing values zorgt er voor dat er ook daadwerkelijk buurten waar aanvragen (en gehonoreerd) zijn gedaan wegvallen (Schematisch weergegeven in figuur 3, overlap buurten zonder waardes en data Oranje Fonds).

Descriptieve statistiek

Tabel 2; Descriptieve statistiek - Per variabele met het totaal aantal cases (Nederlandse analyse)

Variabelen			Frequenties			
	N	Missing values	Mean	St. Dev	Min	Max
Zelforganisatie	11577	0	0,12	0,320	0	1
Stedelijkheid	11529	48	2,19	1,401	1	5
% Huishoudens lage inkomens	8660	2917	35,43	15,067	5	95
Publieke voorzieningen	10979	598	,000	1	-,94	7,51
% Koopwoningen	10481	1096	68,08	20,939	0	100
% Meerpersoonshuishoudens met kinderen	10971	606	38,99	12,747	0	91
% Niet-Westerse allochtonen	10598	979	5,71	9,378	0	91
Aantal Inwoners	11529	48	1430,38	2013,313	0	26890

Tabel 3; Descriptieve statistiek - Per variabele met de geselecteerde cases (Nederlandse analyse)

Variabelen	Frequenties		
	N	Mean	St. Dev
Zelforganisatie	8499	0,14	0,351
Stedelijkheid	8499	2,45	1,448
% Huishoudens lage inkomens	8499	35,30	14,869
Publieke voorzieningen	8499	0,115	1,067
% Koopwoningen	8499	65,62	21,089
% Meerpersoonshuishoudens met kinderen	8499	37,95	12,074
% Niet-Westerse allochtonen	8499	6,49	9,747
Aantal inwoners	8499	1887,78	2153,822

Zoals hierboven al werd aangegeven zijn de resultaten voor de descriptieve statistiek wanneer het totale aantal cases wordt bekeken in vergelijking tot de cases die worden meegenomen in de analyses (met een kleinere N door de missing values) vergelijkbaar, weergegeven in tabel 2 en 3. Ondanks dat de verschillen niet erg groot zijn, zal de descriptieve statistiek waarbij geen missing values meer voorkomen worden behandeld. Dit omdat deze cases en waarden van belang zijn voor de analyses die verderop in dit onderzoek worden uitgewerkt.

Aan de hand van de boven genoemde selectie blijven er in totaal 8499 cases over, getoond in tabel 3. Als we kijken naar stedelijkheid ligt het gemiddelde tussen weinig stedelijk (2) en matig stedelijk (3) in, de gemiddelde score op stedelijkheid is 2,45 met een standaarddeviatie van 1,45. Het is een aardige spreiding wat betekent dat de verschillen tussen de buurten redelijk zijn. De meeste buurten liggen tussen niet stedelijk en sterk stedelijk in.

Voor wat betreft de variabele percentage huishoudens met een laag inkomen zien we een kleinere spreiding met name als er gekeken wordt naar het maximum. Deze variabele heeft een minimum van 5 en een maximum range van 95. Als we kijken naar het gemiddelde van percentage huishoudens met een laag inkomen is deze 35,30 met een standaarddeviatie van 14,87.

Bij de variabele publieke voorzieningen zien we dat het bereik relatief klein is en blijkbaar zijn er geen grote verschillen tussen de buurten. De standaarddeviatie is wel groter dan het gemiddelde wat inhoudt dat er toch sprake is van spreiding. Dit komt doordat de variabele voorzieningen een samengestelde variabele is. Door middel van een factoranalyse is een schaal gemaakt van zeven

items. De gemiddelde score op deze schaal is iets veranderd doordat er een aantal cases zijn verdwenen door de missing values. Deze is 0,12 met een standaarddeviatie van 1,07.

Voor wat betreft de etnische diversiteit is er een relatief kleine spreiding. Blijkbaar zijn verschillen tussen buurten niet zo groot, maar wel zijn er blijkbaar ‘enkele’ uitschieters naar boven (hoge range ten opzichte van het gemiddelde en standaarddeviatie). De gemiddelde score op percentage niet-Westerse allochtonen is 6,60 met een standaarddeviatie van 9,83. Wanneer we kijken naar de range, 0-91 is de spreiding erg klein. Bij het percentage koopwoningen zien we een gemiddelde score van 65,62 met een standaarddeviatie van 21,09. Een gemiddelde wijk bestaat dus uit woningen waarvan meer dan de helft koopwoningen zijn.

De gegevens over de variabele meerpersoonshuishoudens met kinderen toont dat de spreiding relatief groot is wat betekent dat er redelijke verschillen zijn tussen de buurten. Het percentage meerpersoonshuishoudens met kinderen kent een gemiddelde score van ongeveer 40. De gemiddelde wijk bestaat voor net iets minder dan helft uit meerpersoonshuishoudens met kinderen. De spreiding van deze variabele ligt rond de 10. De spreiding is redelijk klein, wat betekent dat er redelijk kleine verschillen zijn tussen de buurten. De gemiddelde score op het aantal inwoners in een buurt is 1887,78 met een standaarddeviatie van 2153,82. De spreiding lijkt erg groot, maar als je naar de range (0-26890) kijkt blijkt dat het relatief niet zo groot is.

Tabel 4; Descriptieve statistiek - Zelforganisatie (Nederlandse analyse)

Variabelen	Geen aanvraag		Aanvraag	
	Mean	N	Mean	N
% Huishoudens met lage inkomens	34,94	7410	38,37	1250
Stedelijkheid	2,10	10231	2,89	1298
% Meerpersoonshuishoudens met kinderen	39,24	9678	37,11	1293
% Niet-Westerse allochtonen	5,09	9307	10,36	1291
% Koopwoningen	69,28	9193	59,54	1288
Publieke voorzieningen	-,517	9708	,395	1271

Naast de gemiddelden hebben we ook gekeken naar de gemiddelden per variabele voor wat betreft wel of geen zelforganisatie (aanvraag burendag), weergegeven in tabel 4. Dit levert verrassende uitkomsten op.

Zo zien we dat het gemiddelde voor percentage huishoudens met een laag inkomen voor buurten waar wel een aanvraag (38,37) is gedaan hoger ligt dan voor buurten waar geen aanvraag

(34,94) is gedaan. Ditzelfde geldt voor stedelijkheid (en percentage niet-Westerse allochtonen), in buurten met een aanvraag is de gemiddelde stedelijkheid 2,89 en (10,36) en in buurten waar geen aanvraag is gedaan is deze 2,10 (en 5,06). Voor wat betreft percentage huishoudens met kinderen (en percentage koopwoningen) is het ook verrassend, deze is ook tegenstrijdig met de verwachting. Het gemiddelde bij 'percentage huishoudens met kinderen' in buurten waar wel een aanvraag is gedaan is lager (37,11 (en 59,54)) dan voor buurten waar geen aanvraag is gedaan (39,24 (en 69,28)). Bij publieke voorzieningen zien we wel dat de verschillen tussen de gemiddelden uitpakken als van te voren werd verwacht. Zo is het gemiddelde van publieke voorzieningen van buurten waar wel een aanvraag is gedaan hoger (0,39) dan in buurten waar geen aanvraag is gedaan (-0,05). Mogelijk komen deze onverwachte resultaten doordat het merendeel van de buurten niet in de stad ligt en hierdoor de gemiddelden worden beïnvloedt. In de volgende paragraaf (verklarende analyse) zullen de verbanden verder worden onderzocht.

Descriptieve statistiek Rotterdamse analyse

Wat betreft de Rotterdamse analyse zal er geen aandacht worden besteed aan de missing values. Deze zijn ook aanwezig (27 op een N van 90), maar ook in Rotterdam zien we dat een belangrijk deel (11) van de missing values verklaard wordt door de variabele aantal inwoners.

In de Rotterdamse analyse is de N (=70) relatief klein waardoor in het tweede model relatief weinig variabelen kunnen worden meegenomen. Dit heeft er voor gezorgd dat ervoor meerdere factoren niet kan worden gecontroleerd wat ten kosten gaat van de uitkomsten. Ook is hierdoor de statistische kracht klein, waardoor het moeilijk zal zijn om significante uitkomsten te vinden. Een multilevel analyse, waarbij ook op individueel niveau analyses worden uitgevoerd, zou hiervoor een uitkomst kunnen bieden, maar daarvoor is in dit onderzoek niet gekozen.

In de onderstaande tabel, komen de beschrijvende waarden per variabelen die in dit onderzoek worden meegenomen aan bod.

Tabel 5; Descriptieve statistiek - Per variabele met de geselecteerde cases (Nederlandse & Rotterdamse analyse)

Variabelen	Frequenties				
	N	Mean	St. Dev	Min	Max
Zelforganisatie	70	0,71	0,455	0	1
Stedelijkheid	70	4,53	0,912	1	5
% Huishoudens lage inkomens	70	52,73	13,629	14	76
Publieke voorzieningen	70	2,662	1,457	-,58	5,16
% Koopwoningen	70	34,53	17,873	4	88
% Meerpersoonshuishoudens met kinderen	70	27,96	10,277	0	55
% Niet-Westerse allochtonen	70	34,49	20,719	0	79
Sociaal kapitaal	70	7,514	0,566	5,53	8,57
Tevredenheid voorzieningen	70	3,746	0,141	2,90	4,06
Buurttevredenheid	70	3,350	0,220	2,67	3,84
Aantal inwoners	70	8182,71	5721,080	0	26890

Zoals hierboven al werd aangegeven zijn de resultaten voor de descriptieve statistiek wanneer het totale aantal cases wordt bekeken in vergelijking tot de cases die worden meegenomen in de analyses (met een kleinere N door de missing values) vergelijkbaar, weergegeven in tabel 5. Ondanks dat de verschillen niet erg groot zijn, zal de descriptieve statistiek waarbij geen missing values meer voorkomen worden behandeld. Dit omdat deze cases en waarden van belang zijn voor de analyses die verderop in dit onderzoek worden uitgewerkt.

Zoals tabel 5 hierboven toont blijven er in totaal 70 cases over. Als we kijken naar stedelijkheid ligt het gemiddelde tussen sterk stedelijk (4) en zeer stedelijk (5) in, de gemiddelde score op stedelijkheid is 4,53 met een standaarddeviatie van 0,91. De spreiding is hier minder dan voor heel Nederland, wat natuurlijk logisch is, omdat deze analyse zich op één stad richt.

Voor wat betreft de variabele percentage huishoudens met een laag inkomen zien we een kleinere spreiding met name als er gekeken wordt naar het maximum. Deze variabele heeft een minimum van 14 en een maximum range 76. Als we kijken naar het gemiddelde van percentage huishoudens met een laag inkomen is deze 52,73 met een standaarddeviatie van 13,63.

De variabele publieke voorzieningen toont een relatief lage spreiding, wat indiceert dat er geen grote verschillen zijn tussen de buurten. Dit komt doordat de variabele voorzieningen een samengestelde variabele is. Door middel van een factoranalyse is een schaal gemaakt van zeven items. De gemiddelde score op deze schaal is wel iets veranderd doordat er een aantal cases zijn verdwenen door de missing values. Deze is 2,66 met een standaarddeviatie van 1,46.

Voor wat betreft de variabele niet-Westerse allochtonen is er een relatief kleine spreiding. Hieruit blijkt dat de verschillen tussen buurten niet zo groot zijn, maar wel zijn er blijkbaar 'enkele' uitschieters naar boven (hoge range ten opzichte van het gemiddelde en standaarddeviatie). De gemiddelde score op percentage niet-Westerse allochtonen is 34,49 met een standaarddeviatie van 20,72. Wanneer we kijken naar de range, 0-79 is de spreiding erg klein. Bij het percentage koopwoningen zien we een gemiddelde score van 34,53 met een standaarddeviatie van 17,87. Een gemiddelde wijk bestaat dus uit woningen waarvan ongeveer één derde koopwoningen zijn.

Bij de variabele meerpersoonshuishoudens met kinderen zien we dat de spreiding relatief groot is, wat betekent dat er redelijke verschillen zijn tussen de buurten. Het percentage meerpersoonshuishoudens met kinderen kent een gemiddelde score van ongeveer 30. De gemiddelde wijk bestaat voor net iets minder dan één derde uit meerpersoonshuishoudens met kinderen. De spreiding van deze variabele ligt rond de 10. De spreiding is redelijk klein, wat betekent dat er redelijk kleine verschillen zijn tussen de buurten. De gemiddelde score op het aantal inwoners in een buurt is 8182,71 met een standaarddeviatie van 5721,80. De spreiding lijkt erg groot, maar als je naar de range (0-26890) kijkt blijkt dat het relatief niet zo groot is.

Voor wat betreft de variabelen, sociaal kapitaal, tevredenheid publieke voorzieningen en buurttevredenheid zien we dat de spreiding relatief laag is en blijktbaar zijn er geen grote verschillen tussen de buurten. Dit komt doordat de variabelen samengestelde variabelen zijn.

Tabel 6; Descriptieve statistiek - Zelforganisatie (Nederlandse & Rotterdamse analyse)

Variabelen	Geen aanvraag		Aanvraag	
	Mean	N	Mean	N
% Huishoudens met lage Inkomens	49,70	23	53,08	51
Stedelijkheid	3,30	37	4,57	51
% Meerpersoonshuishoudens met kinderen	27,81	31	28,71	51
% Niet-Westerse allochtonen	24,44	27	36,14	51
% Koopwoningen	39,67	27	34,94	51
Publieke voorzieningen	2,21	27	2,71	50
Sociaal kapitaal	7,46	23	7,56	51
Tevredenheid voorzieningen	3,67	23	3,75	51
Buurttevredenheid	3,43	23	3,34	51
Aantal inwoners	2224,05	37	9900,00	51

Ook voor de Rotterdamse analyse hebben we gekeken naar de gemiddelden per variabele voor wat betreft wel of geen zelforganisatie (aanvraag burendag), weergegeven in tabel 6. Dit levert ook voor Rotterdam verrassende uitkomsten op. Zo zien we dat het gemiddelde voor percentage huishoudens met een laag inkomen voor buurten waar wel een aanvraag (53,08) is gedaan hoger ligt dan voor buurten waar geen aanvraag (49,70) is gedaan. Ditzelfde geldt voor stedelijkheid (en percentage niet-Westerse allochtonen), in buurten met een aanvraag is de gemiddelde stedelijkheid 4,57 en (36,14) en in buurten waar geen aanvraag is gedaan is deze 3,30 (en 24,44). Voor wat betreft het percentage koopwoningen is het ook verrassend, deze zijn ook tegenstrijdig met de verwachting. Het gemiddelde bij percentage koopwoningen in buurten waar wel een aanvraag is gedaan is lager, 34,94 dan voor buurten waar geen aanvraag is gedaan, 39,67. Bij publieke voorzieningen (en percentage huishoudens met kinderen) zien we wel dat de verschillen tussen de gemiddelde uitpakken als van te voren werd verwacht. Zo is het gemiddelde van buurten waar wel een aanvraag is gedaan hoger (2,71 (en 28,71)) dan in buurten waar geen aanvraag is gedaan (2,21 (en 27,81)). De extra variabelen die zijn toegevoegd in deze analyse leveren de volgende gemiddelden op bij wel of

geen aanvraag. Het gemiddeld sociaal kapitaal van een buurt (en gemiddelde tevredenheid over voorzieningen in de buurt) scoort zoals verwacht hoger, 7,56 (en 3,75), dan in buurten waar geen aanvraag is gedaan, 7,46 (en 3,67). De andere variabele levert andere resultaten op dan we van tevoren hadden verwacht. De gemiddelde buurttevredenheid in buurten waar wel een aanvraag is gedaan is lager, 3,34, dan voor buurten waar geen aanvraag is gedaan, 3,43. In de volgende paragraaf (verklarende analyse) zullen de verbanden verder worden onderzocht.

5.2 Verklarende analyse

In deze paragraaf zullen de hypothesen die zijn opgesteld en toegelicht in hoofdstuk 2 worden getoetst. In de bovenstaande paragraaf zagen we al verschillen tussen de gemiddelden van de variabelen wanneer we keken naar buurten met (zelforganisatie) en zonder aanvraag. We gaan nu een stap verder en zullen om deze hypothesen te toetsen gebruik maken van logistische regressieanalyses. Alle onafhankelijke variabelen die worden meegenomen zijn namelijk van interval niveau of hoger. De afhankelijke variabele, zelforganisatie bestaat uit wel of geen aanvraag/niet gehonoreerd burendag per buurt. De onafhankelijk variabelen die in het voorgaande zijn behandeld zullen worden meegenomen in deze analyse, maar worden verdeeld in twee analyses. In de eerste analyse (Nederlandse analyse) zijn de variabelen van *Kerncijfers wijken en buurten* (inkomen, stedelijkheid, etniciteit, aandeel koopwoningen, e.d.) meegenomen. In de tweede analyse (Rotterdamse analyse) komen de meer ‘verklarende’ variabelen aan de orde (sociaal kapitaal, tevredenheid over publieke voorzieningen, tevredenheid over buurt) uit *de Sociale index*. Deze twee modellen tezamen zullen ons in staat stellen om de ontwikkelde hypothesen te toetsen en een antwoord te geven op de onderzoeksvraag in deze scriptie.

Welke typen buurten en/of bepaalde kenmerken van buurten zorgen voor een geringere mate van zelforganisatie?

5.2.1 Nederlandse analyse

Logistisch regressiemodel om de hypothesen te toetsen

Zoals al eerder werd aangegeven zal voor de analyse gebruik worden gemaakt van een logistische regressieanalyse. Hieronder staan in tabel 7 de resultaten voor de Nederlandse analyse. We zien dat de Nagelkerke R^2 0.05 is.

Op basis van de logistische regressieanalyse kunnen we een aantal uitspraken doen. Allereerst zullen deze aan de hand van de verschillende hypothesen worden behandeld. Vervolgens zullen deze resultaten worden weergegeven in het conceptueel model dat eerder is behandeld (weergegeven in figuur 4). Als laatste zullen de resultaten in relatie tot de theorie worden bekeken.

Tabel 7; Binomiale logistische regressieanalyse - De relatie tussen zelforganisatie en de variabelen uit de Nederlandse analyse voor alle wijken in Nederland

Onafhankelijke variabelen	Logistische regressieanalyse	
		Log-odds
Constante		-2,30***
% Huishoudens lage inkomens		-0,00 <i>n.s.</i>
Stedelijkheid		0,18***
% Meerpersoonshuishoudens met kinderen		0,01**
% Niet-Westerse allochtonen		0,02***
% Koopwoningen		-0,01**
Publieke voorzieningen		-0,03 <i>n.s.</i>
R^2 (Nagelkerke)		,05
N	8499	

n.s. niet significant; * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

Hypothese 1:

Buurtten met minder publieke voorzieningen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Zoals uit tabel 7 is af te leiden is de variabele publieke voorzieningen niet significant. De hypothese omtrent publieke voorzieningen wordt dan ook verworpen. Voor wat betreft de Nederlandse analyse is er dus geen verband gevonden tussen de mate van publieke voorzieningen en zelforganisatie.

Hypothese 2:

Buurtten met een hoger percentage huishoudens met lage inkomens zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Ook de variabele lage inkomensgroepen, zoals tabel 7 toont, is niet significant. De hypothese dat lage inkomensgroepen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren wordt dan ook verworpen. Voor wat betreft de Nederlandse analyse is er dus geen verband gevonden tussen percentage lage inkomenshuishoudens en zelforganisatie.

Hypothese 3:

Buurten met een hogere mate van stedelijkheid zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

De variabele stedelijkheid is significant en is tevens de variabele die de sterkste relatie vertoont (log-odds=0,18). De relatie die is gevonden werkt alleen andersom. Dit houdt in dat hoe stedelijker een buurt is, hoe meer kans er is op zelforganisatie. Bovenstaande hypothese wordt dus ook verworpen. Voor wat betreft de Nederlandse analyse is er dus wel een verband gevonden tussen de mate van stedelijkheid en zelforganisatie, dit verband is alleen positief.

Hypothese 4:

Buurten met een lager percentage meerpersoonshuishoudens met kinderen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

In tegenstelling tot de vorige hypothesen kan deze hypothese wel worden aangenomen. Het waargenomen verband (log-odds=0,01) is significant. De gegevens uit tabel 7 tonen inderdaad dat hoe hoger het percentage meerpersoonshuishoudens met kinderen er in een buurt is hoe groter de kans is op zelforganisatie.

Hypothese 5:

Buurten met een hoger percentage niet-Westerse allochtonen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Uit tabel 7 blijkt dat hoe hoger het percentage niet-Westerse allochtonen hoe groter de kans op zelforganisatie is. Deze variabele vertoont dus een significant verband (log-odds=0,02) alleen werkt hij in tegengestelde richting als de veronderstelde hypothese. De hypothese dat buurten met meer niet-Westerse allochtonen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren wordt dus ook verworpen.

Hypothese 6:

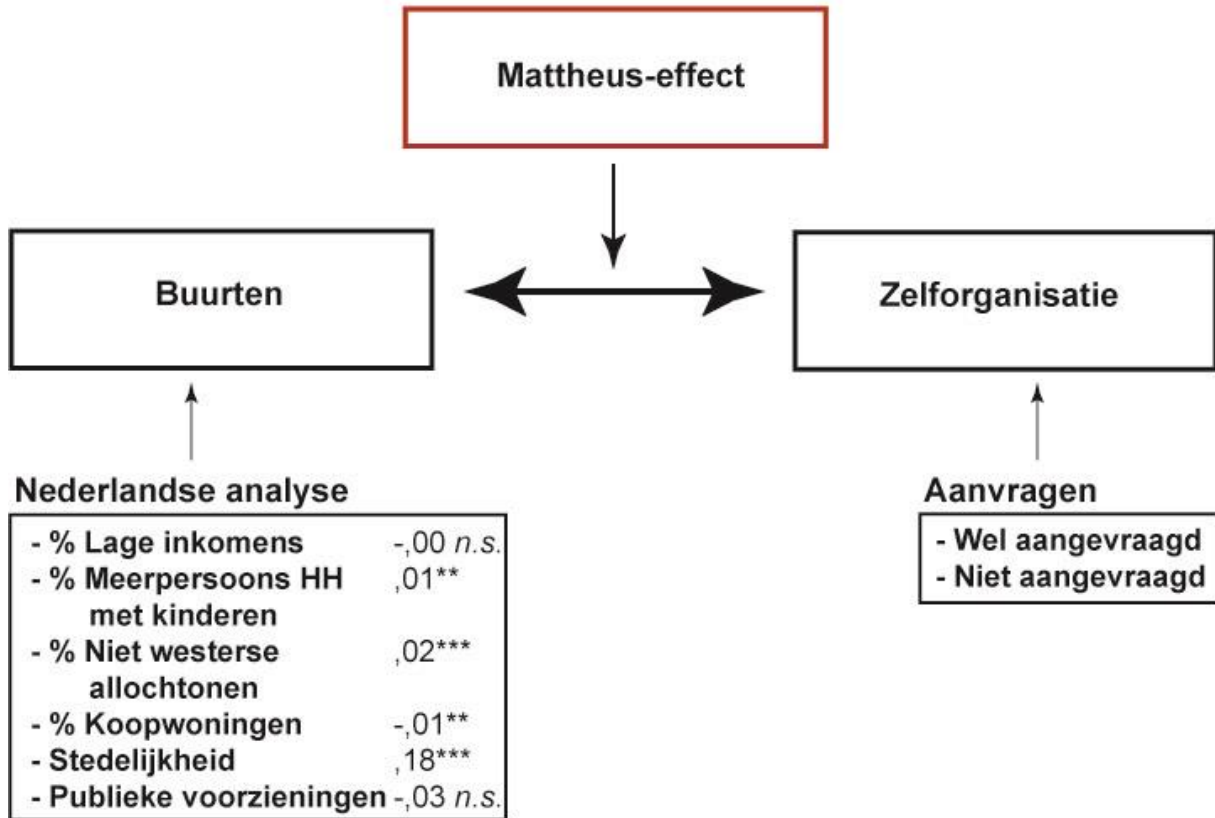
Buurten met een lager percentage koopwoningen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Buurten met een hoger percentage koopwoningen zijn blijkens de bovenstaande tabel minder goed in staat zichzelf te organiseren. De relatie (log-odds=-0,01) is significant, maar is negatief in plaats van positief zoals verwacht volgens de hypothese. De hypothese dat buurten met een hoger percentage koopwoningen beter in staat zijn zichzelf te organiseren wordt ook verworpen.

Bovenstaande gegevens zijn hieronder in figuur 4 weergegeven aan de hand van het conceptueel model van dit onderzoek.

Conceptueel model; Zelforganiserend vermogen met log-odds

Figuur 4: Het conceptueel model met log-odds (Nederlandse analyse)

Zowel hypothese 3, 5 en hypothese 6 zouden kunnen worden verklaard door de alternatieve hypothese (hypothese 10) die is gepresenteerd in hoofdstuk 2.3, conceptueel model. Mogelijk dat juist in stedelijke gebieden professionele organisaties hulp bieden bij het indienen van aanvragen en/of dit stimuleren. Het percentage koopwoningen is lager in steden en mogelijk dat dit ook de verklaring is voor het omgekeerde verband. Ook het percentage niet-Westerse allochtonen is hoger in steden. Hoe meer niet-Westerse allochtonen, hoe meer zelforganisatie. Aangezien hoge percentages van niet-Westerse allochtonen hoofdzakelijk in steden voorkomt is het wel de vraag of dit door iets anders te verklaren is. Mogelijk zijn het hier juist de organisaties die de aanvragen doen, maar helaas is dit niet mogelijk om te toetsten op basis van dit onderzoek en de beschikbare gegevens. Daarnaast is het interessant om te kijken hoe dit voor de verschillende bevolkingsgroepen is. Het frappante is, dat in Nederland over het algemeen geen enkele etnische groep sterk oververtegenwoordigd is in een buurt. Mogelijk werken de verschillende etnische groepen samen, of misschien is het wel zo, dat iedere etnische groep zelf iets organiseert, waardoor er dus extra veel

zelforganisatie is. De multicollineariteit tussen niet-Westerse allochtonen en percentage lage inkomenshuishoudens is acceptabel, 0,46.

Echter de rol van de professionele organisatie is niet toetsbaar in dit onderzoek. Diverse auteurs zien de rol van de professionele organisatie als essentieel bij zelforganisatie en mogelijk dat ze deze rol inderdaad vervullen.

Buurten met meer meerpersoonshuishoudens met kinderen scoren beter op zelforganisatie. De verwachting is dat dit komt doordat de kinderen zorgen dat ouders meer formele en informele contacten hebben. Hoewel het verband klein is, is er wel een significant verband (tabel 7).

De hierboven gevonden resultaten komen in beperkte mate overeen met de vooraf gestelde hypothesen. Juist omdat er van te voren ook vanuit werd gegaan (gestoeld op diverse auteurs) dat juist de variabelen op attitude niveau er toe doen zullen we in de volgende paragraaf hier verdere aandacht aan geven. We zullen nu inzoomen op Rotterdam, omdat alleen hiervoor deze variabelen beschikbaar waren.

5.2.2 Rotterdamse analyse

Logistisch regressiemodel om de hypothesen te toetsen

Hieronder zal de logistische regressieanalyse voor de Rotterdamse analyse worden behandeld, waarbij eerst model 1, met alleen de variabelen uit de Nederlandse analyse, wordt getoetst en vervolgens model 2 met de variabelen die zich meer richten op attitudes. Hieronder toont tabel 8 de resultaten voor de Rotterdamse analyse. De Nagelkerke R^2 is 0.14 en in model 2 zien we dat de Nagelkerke R^2 is toegenomen tot 0.27. Het 2^e model met de extra attitude variabelen verklaart dus inderdaad meer dan het 1^e model. Voor de Rotterdamse analyse geldt zelfs dat geen van de variabelen uit het 1^e model significant is.

Tabel 8; Binomiale logistische regressieanalyse - De relatie tussen zelforganisatie en de variabelen uit de Nederlandse en Rotterdamse analyse voor alle Rotterdamse wijken

Onafhankelijke variabelen	Logistische regressieanalyse	
	Log-odds (model 1)	Log-odds (model 2)
Constante	-8,67	-22,35 <i>n.s.</i>
% Huishoudens lage inkomens	0,06 <i>n.s.</i>	0,05 <i>n.s.</i>
Stedelijkheid	0,79 <i>n.s.</i>	0,49 <i>n.s.</i>
% Meerpersoonshuishoudens met kinderen	0,01 <i>n.s.</i>	-0,01 <i>n.s.</i>
% Niet-Westerse allochtonen	0,02 <i>n.s.</i>	0,03 <i>n.s.</i>
% Koopwoningen	0,07 <i>n.s.</i>	0,07 <i>n.s.</i>
Publieke voorzieningen	-0,22 <i>n.s.</i>	0,21 <i>n.s.</i>
Sociaal kapitaal		2,14*
Tevredenheid publieke voorzieningen		4,36 <i>n.s.</i>
Buurttevredenheid		-5,29*
R^2 (Nagelkerke)	0,14	0,27
N	70	70

n.s. niet significant; * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

Deze resultaten betekenen het volgende voor de opgestelde hypothesen uit het conceptuele model. Zoals uit tabel 8 valt af te lezen zijn alle variabelen uit model 1 niet significant. De hypothesen die hierbij horen (zie vorige paragraaf kunnen dus niet bevestigd worden voor de Rotterdamse analyse.

Hypothese 7:

Rotterdamse buurten met minder sociaal kapitaal zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Zoals uit bovenstaande tabel (tabel 8) blijkt, is het gevonden verband (log-odds=2,14) significant en positief. Hoe hoger het sociaal kapitaal van een buurt, hoe groter de kans is op zelforganisatie in de buurt. Deze hypothese kan dus worden aangenomen.

Hypothese 8:

Rotterdamse buurten met minder tevredenheid over de buurt zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Voor wat betreft buurttevredenheid is er ook een verband (log-odds=-5,29) gevonden. Het resultaat was significant, alleen is het gevonden verband in tegengestelde richting van wat van te voren werd verwacht. Hoe lager de buurttevredenheid, hoe hoger de kans op zelforganisatie in de buurt. Deze hypothese kan dus worden verworpen.

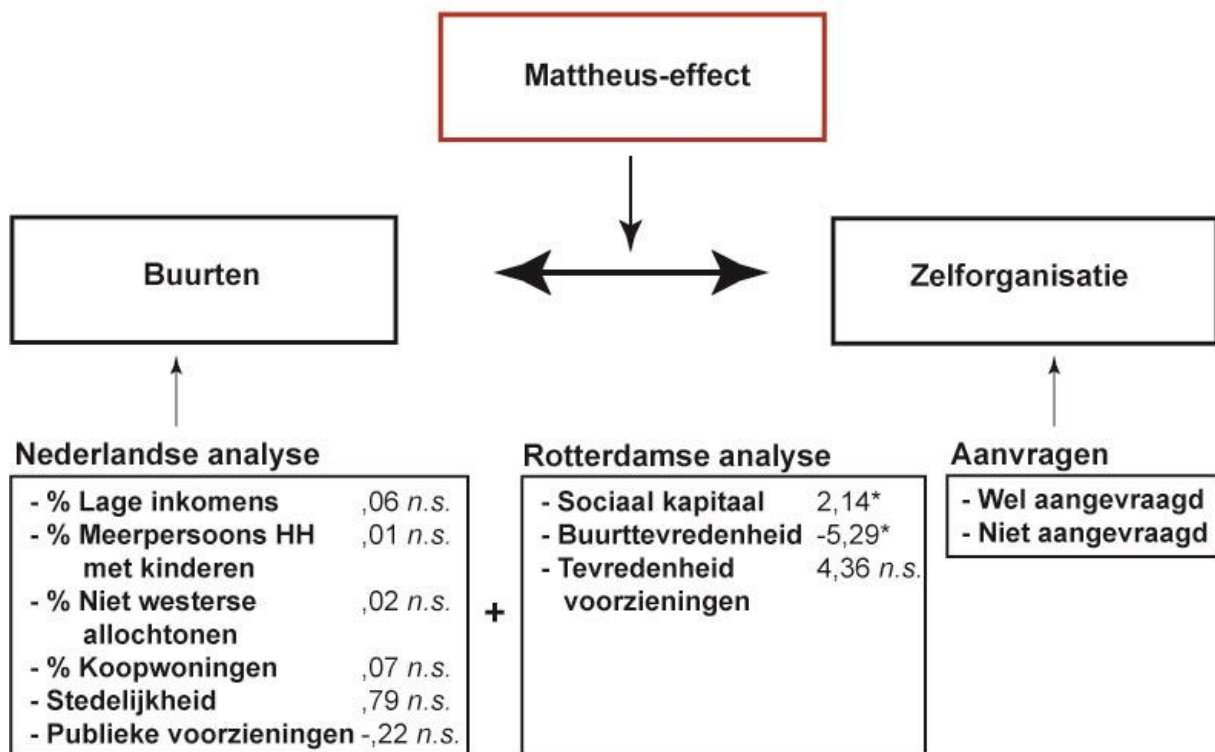
Hypothese 9:

Rotterdamse buurten met minder tevredenheid over de buurtvoorzieningen zullen minder goed in staat zijn zichzelf te organiseren en slagen er niet in gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

De laatste hypothese omtrent tevredenheid over de buurtvoorzieningen is niet significant. De hypothese dat een hogere buurttevredenheid de kans op zelforganisatie vergroot kan dus worden verworpen.

Bovenstaande gegevens zijn hieronder in figuur 5 weergegeven aan de hand van het conceptueel model van dit onderzoek.

Conceptueel model; Zelforganiserend vermogen met log-odds

Figuur 5: Het conceptueel model met log-odds (Nederlandse & Rotterdamse analyse)

Aan de hand van de Rotterdamse analyse zien we dat alle hypothesen uit de eerdere analyse (Nederlandse analyse) niet bevestigd worden. Dit kan mogelijk verklaard worden door het feit dat de N relatief klein is. Wel wordt de hypothese van de variabele sociaal kapitaal bevestigd. Het sociaal kapitaal van een buurt doet er dus wel degelijk toe. Hoe hoger het sociaal kapitaal in een buurt, hoe groter de kans is op zelforganisatie in de buurt. Dit is een belangrijke vondst waar in de conclusie bij stil zal worden gestaan. Voor buurtttevredenheid zien we dat hoe hoger de buurtttevredenheid is, hoe kleiner de kans is op zelforganisatie. Mogelijk dat in buurten waar de tevredenheid hoger is, de behoefte of noodzaak er niet is om de buurt te verbeteren middels een project als Burendag. Blijkbaar is in buurten waar de tevredenheid lager is, het nog niet zover dat het fatalisme is toegeslagen en voelen zij juist wel de behoefte en nood om zichzelf in te zetten voor de buurt middels het project Burendag.

Aan de hand van een logistische regressieanalyse hebben we de verscheidene hypothesen kunnen toetsen en op basis hiervan hypothesen aangenomen en verworpen. Eerder is er stilgestaan bij deze resultaten en een verdieping gegeven voor de verklarende verbanden. In het volgende hoofdstuk zal de conclusie worden gegeven middels de onderzoeksvraag waarmee dit onderzoek is gestart.

6. Conclusie en discussie

6.1 Conclusie

De onderzoeksvraag waarmee dit onderzoek startte en die hieronder zal worden beantwoord luidt als volgt: *Welke typen buurten en/of bepaalde kenmerken van buurten zorgen voor een geringere mate van zelforganisatie?*

Vanuit de theorie kwamen een aantal verwachtingen naar voren, zoals schematisch is weergegeven in het conceptuele model (figuur 1). Zo was er de verwachting dat stedelijke buurten, buurten met lage inkomens, en minder koopwoningen een negatieve invloed zouden hebben op het zelforganiserend vermogen van de buurt. Tegelijkertijd onderkennen diverse auteurs dat andere variabelen wellicht van meer belang zijn, zoals sociaal kapitaal en buurttevredenheid (vgl. Specht en Zwaard 2012). Juist daarom is in dit onderzoek ervoor gekozen om deze variabelen ook toe te voegen voor de Rotterdamse analyse. In de volgende twee alinea's zullen we stil staan bij de belangrijkste bevindingen voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag uit de Nederlandse analyse om vervolgens te kijken naar de extra waarde van variabelen die zich meer op attitudes richten uit de Rotterdamse analyse.

Voor wat betreft de Nederlandse analyse kunnen we concluderen dat buurten minder kans maken op zelforganisatie wanneer zij lager scoren op: stedelijkheid, percentage huishoudens met kinderen, en percentage niet-Westerse allochtonen, en hoger scoren op percentage koopwoningen. Dit zijn verrassende uitkomsten, omdat eigenlijk alleen het percentage huishoudens met kinderen een verband toont zoals we van te voren hadden verwacht. Hoewel dit een klein verband is kunnen we wel stellen dat de buurten met een hoger percentage huishoudens met kinderen een grotere kans maken op zelforganisatie. Wat betreft de andere verbanden die we hebben gevonden biedt de alternatieve hypothese antwoord, namelijk de rol van de professional.

Zowel hypothese 3, 5, en hypothese 6 zouden kunnen worden verklaard door de alternatieve hypothese die is gepresenteerd in hoofdstuk 2. Zo stelt Uitermark (2012) dat waar de capaciteit tot zelforganisatie ontbreekt juist de (semi-) professional het duwtje in de rug kan zijn dat een buurt of project nodig heeft om te slagen. Mogelijk dat juist in stedelijke gebieden professionele organisatie hulp bieden bij het indienen van aanvragen of dit stimuleren. Het percentage koopwoningen is lager in steden en mogelijk dat dit ook de verklaring is voor het omgekeerde verband. Ook het percentage niet-Westerse allochtonen is hoger in steden. Echter dit is niet toetsbaar aan de hand van dit onderzoek.

Als we de onderzoeksvraag bekijken in relatie tot de Rotterdamse analyse zien we dat de buurten met meer sociaal kapitaal en minder buurttevredenheid meer kans maken op

zelforganisatie. Dit laatste is een uitkomst die we van te voren niet hadden verwacht. Voor buurttevredenheid zien we dat hoe hoger de buurttevredenheid is, hoe kleiner de kans is op zelforganisatie. Mogelijk dat in buurten waar de tevredenheid hoger is, de behoefte of noodzaak er niet is om de buurt te verbeteren middels een project als Burendag. Blijkbaar is in buurten waar de tevredenheid lager is het nog niet zover dat het fatalisme is toegeslagen en voelen zij juist wel de behoefte en nood om zichzelf in te zetten voor de buurt middels het project Burendag.

Daarnaast is een belangrijke bevinding in dit onderzoek dat sociaal kapitaal er wel degelijk toe doet. Hoe meer sociaal kapitaal in een buurt, hoe hoger de zelforganisatie. Zoals ook in de literatuur naar voren kwam (Uitermark, 2010; Hendriksen, 2012; Mohan, 2012) over de participatiesamenleving of the *big society*, kan gesteld worden dat sociale samenhang en netwerken essentieel zijn om een buurt zelforganiserend te krijgen, wat we ook terug zien in het organiseren van een aanvraag voor Burendag. Het frappante is, dat een Burendag juist een interventie is die zich richt op het versterken van het sociaal kapitaal en de sociale samenhang in een buurt. Netwerk wordt in de literatuur beschouwd als essentieel onderdeel van sociaal kapitaal en soms zelfs als synoniem. Anders gezegd, zien we dus dat een interventie die bedoeld is om het netwerk van een buurt te verbeteren juist ten goede komt aan buurten waar het netwerk al sterker is. Deze uitkomst bevestigt de aanwezigheid van Mattheus-effecten op het gebied van zelforganisatie.

6.2 Discussie

In deze paragraaf wordt stil gestaan bij een aantal kanttekeningen en/of beperkingen van dit onderzoek. Dit is belangrijk omdat dit het eigen onderzoek en de daaruit voortgekomen conclusie ondersteunt, maar zeker is het ook belangrijk voor eventueel vervolgonderzoek.

Allereerst is het goed om stil te staan bij het feit dat dit onderzoek slechts onderzoek deed naar één casus, namelijk succesvolle aanvragen bij het programma Burendag van het Oranje Fonds. Deze casus is in dit onderzoek gelijk gesteld aan het concept zelforganisatie. Hoewel een succesvolle aanvraag bij Burendag op zijn minst een aanwijzing is voor zelforganisatie van de buurt, zou het goed zijn om bij vervolgonderzoek aandacht te geven aan andere of zelfs meerdere programma's / vormen van zelforganisatie.

Een belangrijke beperking in dit onderzoek was dat de variabelen die zich meer op de attitudes richten van een buurt, niet beschikbaar waren voor alle wijken in Nederland. Daarom is gekozen om ook gebruik te maken van de *Sociale index*, zodat alle Rotterdamse wijken wel vergeleken konden worden op basis van deze variabelen. Een beperking van de Rotterdamse analyse was dat de N (=70) relatief klein was. Dit kan ervoor hebben gezorgd dat er weinig significante verbanden zijn waargenomen.

Een ander aandachtspunt is dat er een aantal verbanden zijn waargenomen voor de Nederlandse analyse die volgens de literatuur en voor de opgestelde hypothesen tegenovergestelde relaties vertonen. In de paragraaf het conceptueel model was hier vooraf al een mogelijke verklaring voor gegeven, de alternatieve hypothese:

Buurten die hoger scoren op: stedelijkheid, percentage lage inkomens, en percentage niet-Westerse allochtonen, en lager scoren op: percentage koopwoningen, zullen door hulp van professionele organisaties er toch in slagen om de buurt te organiseren en erin slagen om gelden te ontvangen van het Oranje Fonds voor Burendag.

Achterstandsbuurten worden vaak gekenmerkt door zulk soort situaties. In deze buurten zijn vaak professionals actief en mogelijk kunnen deze professionals een deel van de zelforganisatie overnemen of in ieder geval een duwtje in de rug voor de buurt betekenen, waardoor ze toch in staat zijn om iets te organiseren.

Het databestand van het Oranje Fonds maakt zelf geen direct onderscheid tussen soorten aanvragen (particulier of organisatie), maar uit de naam van de aanvragen valt af te leiden of de aanvrager een particulier of organisatie is (de heer / mevrouw of bijv. bewonersvereniging .....). Op basis hiervan kan het onderscheid gemaakt worden tussen particulieren en organisaties. In dit onderzoek is er echter geen onderscheid gemaakt tussen particulieren en organisaties. Dit omdat bij de aanvragers die zijn gecodeerd als organisatie niet achterhaald kan worden of er een professional bij de organisatie is betrokken of de organisatie alleen bestaat uit particulieren die zich 'toevallig' georganiseerd hebben in een 'organisatie'. Helaas is het hierdoor niet mogelijk geweest om uitspraken te doen over de alternatieve hypothese. Vervolgonderzoek kan zich hier mogelijk op richten en dit verklaren.

In het algemeen heeft dit onderzoek tot interessante resultaten geleid en zou een vervolg onderzoek naar bovenstaande punten een verdere verdiepingsslag kunnen opleveren met betrekking tot de aanwezigheid van een Mattheus-effect op het concept zelforganisatie (bij het programma Burendag van het Oranje Fonds).

7. Literatuurlijst

Berghman, J., Deleeck, H., Van Heddegem, P., & Vereycken, L. (1980). *De sociale zekerheid tussen droom en daad, Theorie, onderzoek, beleid*. Deventer-Antwerpen: Van Loghum Slaterus.

Burgers, J., Engbersen, G., & Komter, A.E. (2000). *Het cement van de samenleving: Een verkennende studie naar solidariteit en cohesie*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

CBS Kerncijfers wijken en buurten (2009)

Daly, M., & Silver, H. (2008). Social exclusion and social capital: A comparison and critique. *Theory and Society*, 37, 537-566.

Gilster, M.E. (2013). Putting Activism in Its Place: the Neighborhood Context of Participation in Neighborhood-Focused Activism. *Journal of Urban Affairs*, 36 (1), 33-50.

Haeberle, S. H. (1987). Neighborhood Identity and Citizen Participation. *Administration & Society*, 19 (2), 178-196.

Hendriksen, S., & Smit, P.H. (2012, 20 juni). Nieuwe maïzena voor de samenleving. Do It Ourselves: de regisserende burger, *De Groene Amsterdammer*.

Kleinhans, R., & Bolt, G. (2010). *Vertrouwen houden in de buurt: Verval, opleving en collectieve zelfredzaamheid in stadsbuurten*. Delft: Onderzoeksinstituut OTB / Universiteit Utrecht / Nicis Institute.

Kullberg, J. (2009). Interventies in de wijk. Waarom? Waar? en waarom daar? In S. Musterd & W. Ostendorf (Red.), *Problemen in wijken of probleemwijken?* (pp. 59-66). Assen: Van Gorcum.

Kumar, R. (2011). *Research Methodology*. Londen: SAGE Publications Ltd.

Leidelmeijer, K. (2012). *Buurtparticipatie en leefbaarheid*. Amsterdam: RIGO / Ministerie van BZK/WBI.

Merton, R.K. (1968). The Matthew Effect in Science. *Science*, 159(3810), 56-63.

Mies, C., & Meijs, L. (2012). Meer dan met elkaar hockeyen. In Jumelet, H. & Wening, J. (Red.) *Zorg voor onszelf? Eigen kracht van jeugdigen, opvoeders en hun omgeving. Grenzen en mogelijkheden voor beleid en praktijk*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Mohan, J. (2012). Geographical foundations of the Big Society. *Environment and Planning A*, 44(5), 1121–1129.

Mohnen, S.M., Groenewegen, P.P., Völker, B., & Flap, H. (2011). Neighborhood social capital and individual health. *Social science & medicine*, 72(5), 660–667.

Putnam, R.D. (2007). E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-First Century. The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. In: *Scandinavian Political Studies*, 30(2), 137-174.

Rigney, D. (2010). *The Matthew effect: How advantage begets further advantage*. New York: Columbia University Press.

Sorgen, M. (2012). *De prijs van hard werken. Een casestudy naar gemeenschapsvorming na gentrification in het nieuwbouwproject Rhijnvis Feith in Spangen, Rotterdam* (Masterscriptie). Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid, Erasmus Universiteit Rotterdam, Rotterdam.

Specht, M., & Van der Zwaard, J. (2012). *Burgerkracht en leefbaarheid: verwachtingen, ervaringen en mogelijkheden*. Rotterdam: Kenniswerkplaats leefbare wijken. Rotterdam

Tran, V.C., Graif, C., Jones, A.D., Small, M.L., & Winship, C. (2013). Participation in Context: Neighborhood Diversity and Organizational Involvement in Boston. *City & Community*, 12(3), 187–210.

Uitermark, J., & Duyvendak, J. W. (2006). *Sociale integratie... straat aanpak in de praktijk; ruimte maken voor straatburgerschap* (essay Mensen maken de stad). Rotterdam: Gemeente Rotterdam.

Uitermark, J. (2012). De zelforganiserende stad. In: Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Red.), *De toekomst van de stad*. (pp. 5-9). Den Haag: Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur.

Veen, R. J. van der. (1993). Matthew effects in Policy implementation. In Berghman, J., & Cantillon B. (Red), *The European face of social security Essays in honour of Herman Deleeck* (pp. 157-171). Aldershot, Engeland: Avebury.

Videofilms

Kaaps. (z.d.). *Project: Oranje Fonds*.

Geraadpleegd op 11 februari 2013, van

<http://www.kaaps.nl/projecten/tv-commercials/project:oranje-fonds-2.htm>

Douwe Egberts Burendag 2011 Heavy Metal. (2011, 29 augustus).

Geraadpleegd op 11 februari 2013, van

<http://www.youtube.com/watch?v=f89BAQMIIpK>

Douwe Egberts Burendag 2011 Schutting. (2011, 29 augustus).

Geraadpleegd op 11 februari 2013, van

<http://www.youtube.com/watch?v=w50KErwhS7c>

Douwe Egberts Burendag 2011. (2011, 29 augustus).

Geraadpleegd op 11 februari 2013, van

<http://www.youtube.com/watch?v=-YmclCm2mec>

De Prins van Oranje en Prinses Máxima bezoeken Burendag in Uden, 2012. (2012, 11 oktober).

Geraadpleegd op 11 februari 2013, van

http://www.youtube.com/watch?v=Yr5mw3Bc_Lc

Websites

Oranje Fonds. (z.d.). *Missie*.

Geraadpleegd op 11 februari 2013, van

<http://www.oranjefonds.nl/oranjefonds/missie/>

Oranje Fonds. (z.d.). *Burendag*.

Geraadpleegd op 11 februari 2013, van

<http://www.oranjefonds.nl/oranjefonds/Burendag/>

Douw Egberts. (z.d.). *Maatschappelijkebetrokkenheid*.

Geraadpleegd op 11 februari 2013, van

<http://de.nl/duurzaamheid/Pages/Maatschappelijkebetrokkenheid.aspx?activeDrawer=6>

Kaaps. (z.d.). *Project: Oranje Fonds*.

Geraadpleegd op 11 februari 2013, van

<http://www.kaaps.nl/projecten/tv-commercials/project:oranje-fonds-2.htm>

Drimble. (z.d.) *buurten*.

Geraadpleegd op 5 april 2014, van

<http://drimble.nl/>